

Број: 01-50-4-986-14/20

Сарајево, 28. 09. 2020.

ЧЛАНУ

ПРИВРЕМЕНЕ ИСТРАЖНЕ КОМИСИЈЕ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БиХ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТАЊА У ПРАВОСУДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА БиХ

Дамиру Арнауту, Драгану Мектићу, Алми Чоло, Браниславу Бореновићу, Мирјани Маринковић Лепић, Зукану Хелезу, Мири Пекић и Златану Бегићу

На основу члана 35. ст. (1) и (2) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 и 26/20), закључка са 2. хитне сједнице Представничког дома о формирању Привремене истражне комисије Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ за утврђивање стања у правосудним институцијама БиХ (у даљем тексту: Привремена истражна комисија), одржане 14. 06. и 26. 06. 2019, и закључка о потврђивању именовања чланова Привремене истражне комисије, усвојеног на 8. сједници Представничког дома, одржаној 15. 05, 19. 05. и 20. 05. 2020. године, **сазивам 14. сједницу Привремене истражне комисије Представничког дома која ће бити одржана у понедељак, 05. 10. 2020. године, у згради Парламентарне скупштине БиХ, у Плавој сали, с почетком у 13 часова.**

За сједницу предлажем следећи

ДНЕВНИ РЕД

1. Усвајање записника са 12. и 13. сједнице;
2. Саслушање свједока пред Привременом истражном комисијом: проф. др Едина Шарчевића;
3. Саслушање свједока пред Привременом истражном комисијом: адвоката Ифета Ферагета;
4. Текућа питања.

Позивамо Вас да сједници обавезно присуствујете.

У случају потребе, можете контактирати секретаре Привремене истражне комисије Игора Бајића или Соњу Абдуловски на број телефона: 033 286 068 или на *e-mail* адресу: igor.bajic@parlament.ba или sonja.abdulovski@parlament.ba.

С поштовањем,

**Председавајући Привремене истражне комисије
Дамир Арнаут**

Доставити:

- наслову
- а/а

Број: 01-50-4-986-10/20

Сарајево, 14. 09. 2020.

СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
н/р председника Суда БиХ Ранка Дебецеца

Поштовани,

На основу члана 10. став (1) тачка а) Закона о парламентарном надзору („Службени гласник БиХ”, број 25/18), члана 188. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 и 26/20) и члана 3. став (2) Пословника Привремене истражне комисије Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за утврђивање стања у правосудним институцијама Босне и Херцеговине, Привремена истражна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за утврђивање стања у правосудним институцијама Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Привремена истражна комисија) на 6. сједници, одржаној 06. 07. 2020, једногласно је усвојила следећи

ЗАКЉУЧАК

- Привремена истражна комисија позива главну тужитељку Тужилаштва БиХ Гордану Тадић, председника Суда БиХ Ранка Дебецеца, тужиоца Тужилаштва БиХ Мирослава Д. Марковића, судију Врховног суда Федерације БиХ Горана Незировића, професора Едина Шарчевића и професора Зорана Пајића да се појаве на свједочењу пред Комисијом на једној од наредних сједница чији ће датум бити накнадно одређен. Задужује се секретаријат Комисије да ступи у контакт с наведеним особама, с циљем разматрања најоптималнијег датума за њихово свједочење пред Комисијом.

Подсећам да Вас је Привремена истражна комисија позвала да присуствујете, у својству свједока, 8. сједници, која је одржана 26. 08. 2020. године. С обзиром да због обавеза нисте били у могућности да присуствујете, тражено је од Вас да Привремену истражну комисију обавијестите о расположивим терминима, што сте и учинили.

У складу са предложеним датумима свједочења, Привремена истражна комисија је на 10. сједници, одржаној 14. 09. 2020. године, једногласно закључила **да у четвртак, 08. 10. 2020, у Плавој сали**, одржи 14. сједницу, на коју Вас позива у својству свједока, с почетком у 13 часова.

Тема свједочења односиће се на циљеве Привремене истражне комисије. Чланом 2. Пословника Привремене истражне комисије прописано је: „Привремену истражну комисију основао је Представнички дом с циљем да истражи стање у правосудним институцијама у Босни и Херцеговини, са посебним освртом на способност Високог судског и тужилачког савјета (ВСТС) да учествује у процесима неопходним на путу Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији.“

NEAUTORIZIRAN TRANSKRIPT

**14. SJEDNICE PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE PREDSTAVNIČKOG DOMA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE**

ZA UTVRĐIVANJE STANJA U PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH

održane 05.10.2021. godine

PREDSJEDAVAJUĆI

DAMIR ARNAUT

Ovim redosljedom kako se ko bude prijavljivao. Očito je neko nešto uradio... Jel se bolje čuje? Nema mikrofonije? Dobro. Izvolite profesore Šarčeviću i hvala još jednom na odzivu i na saradnji sa Komisijom.

EDIN ŠARČEVIĆ

Hvala Vama i naravno Komisiji za ovaj poziv. Ja nisam sve čuo što ste govorili, nadam se da sam najbitnije shvatio. Ja sam pozvan da u okviru jednog uvodnog ekspozea izložim svoje stajalište i onda pretpostavljam da će uslijediti pitanja. Nadam se da sam dobro shvatio.

DAMIR ARNAUT

Tako je. Upravo tako, hvala Vam.

EDIN ŠARČEVIĆ

Dakle vama je vjerovatno poznato da ja dolazim iz akademske zajednice i to je okolnost koja u nekoliko i otežava, ali i olakšava objašnjenje stanja u pravosuđu. Naime ja sam ovdje, barem na osnovu spiska i zaključka kojeg sam dobio, čovjek koji je isključivo angažiran na području pravne nauke. U izvjesnom smislu, kolega Pajić je isto tako iz područja akademskih krugova, međutim on je bio ovdje involviran u posljednju reformu pravosuđa kao ekspert OHR-a, i utoliko sam dužan da vam skrenem pažnju na činjenicu da ja nisam siguran da mogu govoriti o svim detaljima i nijansama koji su bitni za ocjenu stanja u pravosuđu. Ja se u izvjesnom smislu mogu ograničiti na svoja iskustva u zadnjih 10 godina i naravno zadržati se na najopštijim mjestima koja u svakom konkretnom slučaju neću moći ili neću biti u stanju da potkrijepim

upotrebljivim dokazima i jedna vrsta opreza je u tom smislu iz moje perspektive i poželjna i potrebna. Mislim u prvom redu na izbor formulacija i na opšte ocjene. Ja sam ovdje, nekim od vas je poznato, angažiran 2010. godine na prvođenju jednog projekta Savezne Republike Njemačke. Vodim u okviru tog projekta centar za javno pravo koji je imao jedan, jednosavno formulirano, kompleksan zadatak da u formi pravnih ekspertiza popрати nedostatke koji postoje u segmentu takozvanog javnog prava i da te ekspertize ponudi domaćim stručnim, političkim i inozemnim diplomatskim krugovima kao skup preporuka koje ni utjecale na popravku pravnog sistema. Naravno to je obuhvatilo niz aspekata, od izmjena ustavnog prava, do evo posljednjeg aspepta koji se tiče promjene sistema polaganja pravosudnih ispita u Bosni i Hercegovini, i pravosuđe je svaki put bilo u određenom fokusu. Ukoliko bih na najopćenitiji način pokušao definirati probleme koji postoje u pravosuđu, oni su vidljivi golim okom. To je u osnovnom korupcija, zatim politička kontrola pravosuđa i politički sistem po sebi. Što se tiče prvog segmenta, dakle pitanja korupcije, ona je u najrazličitijim formama prisutna i mislim da je sasvim evidentno da je ona obuhvatila jedan dio pravosuđa koji odlučuje i donosi strateške odluke za razvoj pravosuđa u Bosni i Hercegovini. Što se tiče političke kontrole, ona je jednoznačno prisutna, kako u radu tužilaštava u Bosni i Hercegovini, tako i u radu Visokog sudskog tužilačkog vijeća, VSTV-a. koji je u zadnjih pet ili šest godina zapravo pokazao kao najvažniji organ za kontrolu i samokontrolu u pravosuđu. Podliježe izvjesnim, jasno profiliranim političkim šablonima ponašanja. Ja ću se na to vjerovatno još vratiti i govoriću nešto konkretnije o tim aspektima, ali bih ovdje htio da naglasim da je politički ili ustavni sistem kao treći problem koji se tiče direktno pravosuđa, postavljen tako da on zapravo ne pogoduje demokratskoj kontroli ili stručnoj kontroli pravosuđa u cjelini. Iako je taj sistem postavljen tako da takozvani građanski element ima vrlo važnu, čak i dominantnu ulogu, on je u političkoj praksi pretvoren u jedan sistem u ime vladavine naroda, koji je onda naravno primijenjen i na pravosuđe, zadobio posebne forme donošenja odluka tako da se svaka uočena devijacija, neću reć samo nezakonitost, uvijek može opravdati vladavinom u ime naroda i u tom sistemu mi imamo zapravo jedan problem očigledan i njega bih ovdje htio istaći. To je razvijanje osobenog nastojanja da se iziđe u susret lojalnosti profiliranim narodnim interesima koji onda, sve u svemu, pretvaraju akutne pravosudne probleme ili probleme u suđenju, odgovarajućim kriminalnim strukturama uvijek u suđenju narodima iz te perspektive se relativizira kompletan pravosudni sistem i kompletno pravosuđe. Poseban problem u ustavnom sistemu Bosne i Hercegovine predstavlja pitanje jednog vrhovnog suda za Bosnu i Hercegovinu. U okviru Centra za javno pravo, mi smo ovaj problem apsolvirali negdje 2011., 2012. godine i objavili smo u ovoj formi, to su knjige džepnog izdanja, ekspertize domaćih i stranih eksperata koje

jednoznačno dokazuju da Bosna i Hercegovina ne može funkcionirati bez jednog vrhovnog suda. Mi se sad nalazim pred jednom reformom Suda Bosne i Hercegovine u kojoj će jedno vijeće tog suda biti pretvoreno u jednu kontrolnu instancu, ja ne znam kako će to konkretno izgledati, međutim struktura Suda Bosne i Hercegovine i eventualno nadomjestak kontrolne instance u tom sudu posebnim sudskim vijećem ili posebnom sudskom instancom, svakako ne može nadomjestiti potrebu da u Bosni i Hercegovini postoji jedan vrhovni sud. U prvom redu to se tiče uspostavljanja jedinstvene prakse za Bosnu i Hercegovinu, zatim kontrole zakonitosti različitih akata i presuda nižih sudova. Ovu ulogu je sada jednim manjim dijelom preuzeo Ustavni sud BiH, međutim to nije njegova primarna zadaća i on ne može ni na kakav način, dakle ni pravno-tehnički, ni u smislu uspostavljenih standarda za ustavne sudove, zamijeniti jedan vrhovni sud za Bosnu i Hercegovinu. Pitanje jednog vrhovnog suda je zadnjih 4, 5 godina zatvoreno. Niko se ne usuđuje, barem u političkim krugovima to pitanje ni otvoriti, ni spomenuti, međutim naše ekspertize, ekspertize Centra za javno pravo pokazuju da je za bosansko-hercegovačko pravosuđe neophodno što prije uspostaviti jedan vrhovni sud koji bi imao zadatak da sudsku praksu objedini i da kontrolira zakonitost rada nižih sudova. Postoje različiti prohodni modeli, koji su na radnom stolu, međutim o tome je prerano govoriti. Ja za sada mogu samo ostati na ovoj načelnoj tvrdnji da je zapravo pitanje jednog vrhovnog suda još uvijek otvoreno i da o njemu ovisi i efektivnost i neovisnost i korumpiranost cjelokupnog pravosuđa. Što se tiče prva dva elementa, korupcije i političke kontrole, u okviru Centra za javno pravo mi smo se bavili tim aspektima zapravo na osnovu više konkretnih analiza, problema koji su se pojavljivali prvo u okviru VSTV-a, zatim u pogledu donošenja novih zakona koji bi regulirali rad VSTV-a. Ispostavilo se, morali bisso svi to znati, da zapravo ne postoji zakonsko rješenje kje će osujetiti sve zloupotrebe. Mašta aktera je neograničena, mogućnosti zloupotreba svakog sistema su neograničene, tako da su odlučujuća zapravo personalna rješenja u svakom pravnom sistemu. Ništa drugo ne vrijedi ni za današnji sistem. Mi da imamo drukčije postavljena personalna rješenja u okviru VSTV-a, da je sam vrh VSTV-a zaposjednut visokoobrazovanim, časnim pravnicima, politički neovisnim ličnostima, koji imaju integritet i uporište u pravnoj nauci i u dosadašnjoj ravnoj praksi, sasvim je sigurno da ne bismo imali probleme sa VSTV-om kakve danas imamo. Dakle nemoguće je, sve u svemu, pronaći model koji će po sebi zaštititi pravosuđe od svih zloupotreba, od korupcije, od političke ovisnosti. Presudna su personalna rešenja. Moja preporuka s te strane je da se prilikom izbora odgovarajućih rešenja, a to se tiče u orvom redu izbora glanih tužilaca na svim nivoima, izbora VSTV-a, njegovog sastava, njegovog rukovodstva, isto tako izbora predsjednika sudova, mora pronaći model koji će osigurati da na ta mjesta dolaze etični, dobro obrazovani pravnici, ljudi

od integriteta koji ne dopuštaju da sa presudama koji negdje kao kolateralnu štetu po pravosuđe gomilaju vlastita bogatstva i stvaraju porodične mreže uposlenika u pravosuđu, a to su naravno akutni problemi koji su danas prisutni u našem pravosuđu. Ovdje posebnu kategoriju zauzima Ustavni sud. Možda treba samo spomenuti da Ustavni sud ima jednu specifičnu ulogu, kako u BiH, tako i u drugim društvima, da on zapravo ima zadatak da provjerava samo specifične povrede ustavnog prava. Ne bavi se većinom ustavno-tehničkih pitanja i ovde je u BiH otvoreno pitanje prisustva stranih sudija. Ono je iz moje perspektive vrlo važno i ja bih s obzirom na dosadašnja iskustva sa ustavnim sudovima i tu i tamo po koju aferu koja se pojavljivala sa sucima ustavnih sudova, bio zapravo najsretniji kada bi kompletan Ustavni sud zapravo zaposjedali kompletno strane sudije jer se do sada pokazalo da oni mogu najobjektivnije odlučivati o svim ustavno-pravnim pitanjima koja su bila predmet razmatranja u velikim vijećima i njihova uloga u dosadašnjem radu ustavnih sudova bila je više nego značajna. Oni su uvijek bili onaj dio koji je objektivizirao odluke ustavnih sudova, odvajao ih od njihovog etničkog i političkog značaja i donosio odluke u skladu sa samim Ustavom, odnosno sa javno-pravnim standardima. To u radu svih ustavnih sudova u BiH nedostaje i u okolnostima djetonskog ustavnog sistema, Dejtonskog mirovnog sporazuma, mislim daj epritisak na ocjenjivanje stranih sudija iz ovog suda zapravo pritisak na ovaj sud koji funkcioniра kao klasično zastupanje konstitutivnih naroda i da u tom smislu donosi odluke koje će zadovoljavati interese političkih partija koje smatraju da legitimiraju narode u BiH, a ne kompletan ustavni sistem. Sada se ovdje vraćam zapravo na pitanje personalnih rešenja, na pitanje VSTV-a i njegovog rukovodstva i to je, kako da kažem, jedan segment koji na tragičan način otkriva puteve i mehanizme korumpiranja pravosuđa, odnosno ovog organa koji je i samoregulativan i regulativan u pogledu na kompletno pravosuđe. Zapravo prema mojoj evidenciji, u okviru evidencija koje su nastale u okviru centra za Javno pravo, taj organ je u izvjesnom smislu zadobio zabrinjavajuće forme odlučivanja, glasanja, popunjavanja od 2014. godine sa izborom sadašnjeg predsjednika. Taj izbor je po sebi bio vrlo sumnjiv. Za one koji se ne sjećaju, on je izabran jednom većinom glasova uz snažnu političku podršku i najave reformi u pravosuđu koje su se zaista i desile. Ali on je sve u svemu, ja sada neću spominjati konkretne podatke, predstavljao formu političkog potčinjavanja cjelokupnog pravosuđa, posebno u Republici Srpskoj. To se vidjelo zapravo iz rada udruženja sudija u tužilaca u BiH, čak i kada su postojale vrlo jasne činjenice koje su zahtijevale reakciju udruženja sudaca, samo udruženje sudija FBiH je skupilo snagu da jednim dijelom reagira na devijacije pri VSTV-u koje su u najdirektnijoj vezi spojene sa personalnim rešenjima, dok se uruženje sudaca iz RS-a pojavilo kao jedna amorfna cjelina koja nema nikakvog stava i mišljenja i čak je davalo snažnu podršku općenim

devijacijama na samom vrhu VSTV-a, što naravno ne služi na čast ovoj sudačkoj funkciji posebno u tom entitetu. U opis ovog političkog potčinjavanja VSTV-a ulazi svakako i aranžiranje izbora različitih sudija, tužilaca. Ja o tome nešto znam iz štampe, nešto sam imao ličnih uvida na osnovu informacija od kolega. U svakom poluuređenom sistemu, u sistemu koji funkcionira prema nekim divljim parametrima, bila bi dovoljna jedna sitnica da rukovodstvo ovakvog organa kolektivno podnese ostavku ili da većina u VSTV-u zahtijeva njihovu ostavku, međutim to se kod nas nije dešavalo. Mi smo uvijek imali jednu knap većinu od jedan ili dva glasa koja je davala podršku aktuelnom vodstvu VSTV-a i ta tragična činjenica se više puta ponovila. Mislim da je jedan od loših primjera rada samog rukovodstva predstavljao pokušaj da se izdejstvuje zaključci VSTV-a povodom jedne informacije Centra za istraživanje rata i ratnih zločina i traženje nestalih lica RS-a iz 2017. godine. Mi smo imali analizu tog događaja koja je uzela u obzir masu činjenica, podataka, način na koji je nastajala ta analiza, kako je došlo do guranja tog prijedloga u VSTV-u i došli smo do zaključka da nema nikakve sumnje da se radi o izvršenju političkih zaključaka jedne političke partije i da je u toj funkciji bio tadašnji predsjednik VSTV-a. Dakle politička ovisnost jednoznačno. To je naravno ostalo bez ikakvih posljedica ali ta 2017. godina je bila vrlo zanimljiva. Postojalo je čak i par simboličkih iskoraka koji su pokazivali do koje mjere se stvorila ovisnost ukovodstva i rukovodioca VSTV-a od političkih struktura. Ja bih ovdje podsjetio na decembar 2017. godine, na otvaranje zgrade Osnovnog suda u Banja Luci koja je finansirana iz sredstava donatora preko VSTV-a i na otvaranju te zgrade je bio pozvan tadašnji ambasador Komisije Evropske Unije pri BiH, Wigemark. Na otvaranje skupa je došao i sam politički vrh Republike Srpske, naime predsjednik tadašnje Republike Srpske i čak je tamo držao i prigodan govor zahvaljujući predsjedniku VSTV-a. Prema opštim ocjenama i u pravosuđu i u međunarodnim tijelima, to je bio skandalozan potez budući da u toj prilici nije bilo nikakvog mjesta za političare, za njihovo prisustvo na ceremoniji otvaranja jedne sudske zgrade, jednog organa koji treba da bude neovisan. Međutim već se tada pokazalo da je odnos snaga postavljen tako da će se VSTV sa ovakvim rukovodstvom stavljati u funkciju zastupanja političkih interesa jednog entiteta. Kasnije se to zapravo egzaktno izdestiliralo 2020. godine, negdje koncem februara, kada je sadašnji predsjednik pozvan na skup pripadnika srpskog naroda koji su zaposleni u institucijama BiH, u Istočnom Sarajevu i on je tamo došao na vlastitu inicijativu i stavio se time zapravo u funkciju zastupanja interesa jednog naroda u BiH. Samo po sebi to nije problematično, problematično je zapravo što je on u tom času obnašao jednu funkciju u VSTV-u koja nije podnosila bilo kakvo uspostavljanje veze između predstavljanja jednog naroda i bosansko-hercegovačkog pravosuđa. Mandat koji je on imao i koji ima govori isključivo u

prilog tezi da je on jedini predstavnik pravosuđa BiH u cjelini, međutim to je sve u svemu ignorirano i ovi primjeri za koje vjerovatno, koji nisu nepoznati, pokazuju do koje mjere je poseban tip korpcije prisutan u ovom tijelu. Doći ću sada do ocjene cjelokupnog pravosuđa i to će vjerovatno odstupati u izvjesnoj mjeri od ranijih govornika. Ja sam pripremajući se za današnji nastup pogledao juče kako je izgledalo predstavljanje stanja u pravosuđu. Imam osjećaj da je ono iz perspektive ranijih kolega predstavljeno dosta loše, ja ne dijelim to mišljenje, nisam toliko nezadovoljan kompletnim pravosuđem. Ali prije toga da možda još vrlo kratko spomenem i Ministarstvo pravde BiH. Dakle jedno ministarstvo koje već godinama fungira kao politička ekspozitura jedne političke partije koja imenuje ministra. Neki od vas možda ne znaju, ali su ministarstva pravde vrlo specifični organi i u svakoj državi se nastoji da na njegovom čelu stoji pravnik koji ima jako dobre uvide u sve segmente zakonodavne tehnike, koji poznaje jako dobro upravno-pravne procese, koji ima iskustva u struci i tako dalje. To pravilo u zadnjem mandatu i po nije poštovano i čini se da sve zakonske inicijative koje su dolazile preko Ministarstva pravde su zastale i da to Ministarstvo pravde danas ima jednu funkciju, naime da onemogućiti bilo kakvu reformu u području zakonodavstva u svim segmentima zakonodavstva. Najsvježiji primjer je Zakon o sukobu interesa. Kada se malo razotkrije uloga tog Ministarstva, ne mogu se oteti utisku da je Ministarstvo učinilo sve da ne učini ništa, odnosno da postojeće inicijative u pogledu izmjena ovoga Zakona blokira svojim prijedlogom ili svojim nacrtom Zakona. Recimo u tom ministarstvu trenutno stoji, zakovana je procedura o donošenju novog zakona o VSTV-u. Informacije koje sam ja uspio prikupiti od članova te Komisije su više nego katastrofalne, od načina na koji se vode sesije koje pripremaju zakon, do samih prijedloga, do objašnjenja koje na primjer zamjenik ministra, ne znam ko je ta osoba koja vodi to tijelo, to je ispod svakog nivoa. Ne mislim na akademski ili na pravni, nego to nivo otprilike uličnog razumijevanja prava i pravnih problema u BiH. Ja ne mislim da to Ministarstvo nema adekvatne kadrove, ali mislim da je ono očigledno u funkciji jedne političke partije koja koristi se tim Ministarstvom da blokira pravni ili politički sistem kako bi eventualno na nekom drugom mjestu u formi političkih trgovina dobila odgovarajuću poziciju i to je karakteristično mjesto koje sada ima indirektni utjecaj na bosansko-hercegovačko pravosuđe u cjelini. Zapravo ministarstvo koje bi imalo osnovni zadatak da se stara i o pravosuđu, posebno u pogledu odgovarajućih zakona, je crna rupa zakonodavne vlasti i jedno mjesto na kojem sve zdrave i pozitivne inicijative ostaju zakovane političkim interesima partije koja postavlja samog ministra. Naravno, ovdje to neću spominjati, sadašnji ministar nema nikakvih kvalifikacija da se bavi pitanjima pravde i prava i općenito pitanje da li razumije razliku između prava i pravde, između legaliteta i legitimiteta, ja bih čak na osnovu izjava rekao da ne razumije,

ali to nije nedostatak koji se ne može premostiti, postoje savjetnici koji to znaju i koji mogu nadomjestiti te nedostatke, međutim simptomatično je zaista da ovo Ministarstvo ostaje zakovano takvim političkim pozicijama i da se ništa povodom tog sistema ovdje ne može izmijeniti. E sada jedna opšta ocjena u pravosuđu koja je iz moje perspektive vjerovatno dosta proizvoljna ali je ona bazirana na ličnim uvidima u rad sudija i tužilaca i bazira se na analizama koje smo imali u okviru Centra za javno pravo. Dakle svakoga dana ustaje negdje oko 1300 do 1400 sudija i tužilaca i odlazi na svoj posao. Ja ne spadam u grupu pravnika koji smatra da je naše pravosuđe uništeno, da je ono bespovratno unakarađeno, da nema više nikakvih šansi da se ono oporavi i tako dalje. Ja mislim da je veći dio pravosudnih struktura koji svakodnevno rade svoj posao očuvano od bilo kakvih negativnih utjecaja i daje to dobar, zdrav dio pravosuđa u BiH koji je isto tako iziritiran fenomenom VSTV-a i sličnih pokušaja degradiranja pravosuđa kao što sam iziritiran ja ili neko drugi iz BiH. Možda čak i nešto više i nešto teže im pada ta vrsta upravljanja pravosuđem, upravljanja kadrovima, kadrovskim rješenjima, trgovinom odgovarajućim mjestima i tako dalje. Jedan manji dio, ja ne mogu reći koji je to dio u procentu, ali u svakom slučaju on postoji u oba entiteta, je prilično sigurno aranžiran sadašnjim metodom rada VSTV-a. Tu u prvom redu mislim na trgovine utjecajem, na trgovinu mjestima i pozicijama u pravosuđu i taj manji dio koji je povezan sa personalnim rješenjima u VSTV-u, sa personalnim rješenjima u tužilaštvima, predstavlja problem. Taj se problem može vrlo jednostavno riješiti, barem teorijski, na ovim izborima postavljanjem novih ljudi ili konačno donošenjem novog zakona o VSTV-u koji će propisati vrlo precizne procedure za ona mjesta za koja smo ustanovili da su slaba u ovom sistemu i koja omogućuju zloupotrebu VSTV-a putem rukovodstva. To je postupak koji po mojoj procjeni traje 18 mjeseci i može se dobiti potpuno nova i adekvatna konstelacija. Dakle suština bosansko-hercegovačkog pravosuđa nije uništena, to je zdrav sistem koji u tehničko-pravnom smislu odlučuje vrlo korektno. Naravno, svi znate da postoje lošije obrazovane i bolje obrazovane sudije, da je uvijek moguće da se u sistemu obrazovanja potkrade neka greška, ali je sistem postavljen tako da se ti nedostaci mogu vrlo brzo korigirati, odnosno oni ne vode opštem zaključku da je naše pravosuđe u cjelini upropašteno. Mi smo uočili da u pogledu pravosuđa postoji potreba za poboljšavanjem određenih procedura, određenih zakona. Radi se u neujednačenom kvalitetu u pogledu upravnog postupka, donošenja odlika, da postoji sistem u krivičnom postupku koje treba popraviti, da uvođenje arbitraža i sistema koje je potrebno otvoriti i tako dalje i tako dalje. Riječ je o nizu aspekata koji se bez ikakvih problema mogu u nekih 18 mjeseci ,maksimalno do dvije godine dovesti na odgovarajući standard da pravosuđe funkcioniра u najboljem redu. Međutim u sadašnjim okvirima, u okvirima sadašnjih zakona i rukovodstva VSTV-a, to će porajati sada

još dvije godine, možda i nešto jače. Taj sistem u postojećim okvirima ostaće zakovan i prema posljednjim informacijama koje će se odnositi na izmjene unutar VSTV-a, ja mislim da će se tu ojačavati pozicija aktuelnog predsjednika, njegova većina. Ovo je naravno suprotno prognozama iz štampe. Video sam da je donešena odluka da se iz Brčko Distrikta bira, ne više Bošnjak, nego Srbin, da se u tom sistemu dopusti da tako kažem jedna nelegalna situacija što bi bio višak Bošnjaka, kvota koja se dopušta za jedan period od 4 mjeseca. Ja vidim već da će se u tom aranžmanu stvoriti jedna većina koja će kao i do sada imati 7 do 8 glasova, kojom će se moći pokriti sve nezakonite i nemoralne odluke rukovodstva VSTV-a koje bi u prilično uljuđenim prilikama morale voditi do njihovih ostavki ili prinudnog protjerivanja sa mjesta na kojima danas rade. Iskoristio bih naravno priliku da ovde dotaknem još par sitnih pitanja koja imaju krupne posljedice, tiču se pravosudnog sistema u BiH. To se odnosi jednom na dstrukturu rada VSTV-a, drugi put se to odnosi na pitanje ombudsmena i njihove pozicije u pravosudnom sistemu i treći put bih spomenuo problem pravosudnog ispita koji je isto vezan sa radom pravosuđa u cjelini. Za kraj, slatko uvijek dolazi na kraju, kratko ću se osvrnuti na ulogu Međunarodne zajednice. Razujećete da će to biti vrlo kruto, budući da ja svoj angažman u BiH imam zahvaliti Međunarodnoj zajednici ako da bi, sve što bih imao reći o njihovom angažmanu, jednim dijelom moram i prešutjeti. Ne znam kojim redom, možda da prvo spomenem ombudsmene za ljudska prava. Ombudsmeni za ljudska prava u pravosuđu imaju jedno specifičnu ulogu zbog toga što oni mogu u određenim segmentima pokretati postupke direktno pred sudovima i mogu na taj način utjecati na donošenje odluka. U upravnom postupku oni mogu pokretati odgovarajuće zahtjeve, odgovarajućim upravnim strukturama idt. U okviru Centra za javno pravo mi smo pravili analizu njihovog rada. Oni imaju primarnu ulogu zaštite ljudskih prava. Međutim kod nas se pokazalo u našim analizama da je to jedna, u trenutnom stanju, dakle stanje staro dvije godine mislim... 2017, tri godine, da su oni jedna potpuno bespotrebna institucija koja troši ogromna sredstva iz državnog budžeta i pri tom se ne koristi vlastitim ovlaštenjima u pravnom sistemu. Ombudsmeni u pravilu bježe od bilo kakvog uplitanja u rad sudova, ne koriste dakle ovlaštenja koja su im data u zakonima BiH. Njihovi postupci često traju neodmjereno dugo. Mi imamo jedan postupak koji pratimo iz Jajca oko naplate takse koji veće mislim 7 godina nije riješen. Njihove odluke su u pravilu neadekvatne za probleme koji se pod njih postavljaju i često ne donose odgovarajuće preporuke. Preporuke koje donose izbjegavaju donijeti u skladu sa utvrđenim povredama ljudskih prava, obrazloženja koja pišu uz presude su nesrazmjerna u pogledu opisa činjeničnog stanja i citiranja propisa koje se proteže na 4 do 5 stranica, a sama odluka na kraju je vrlo kruto zabrana na pola stranice teksta. Ukratko, sve što smo o ombusmenima zaključili je da je to jedno bespotrebno zabavište

koje je isto tako povezano sa personalnim rešenjima, dakle isključivo sa osobama koje ih vode. Ta je institucija na početku imala vrlo uspješan i vrlo značajan programski konkretan rad u području zaštite ljudskih prava. Ona je danas institucija za zabavu njihovih rukovodilaca i ostalih članova. Ponekad iziđe poneka odluka koja dobije adekvatan prostor u javnosti, ali masa zahtjeva koji dolaze pred njih zapravo ne služe ničemu. Mislim da bi u području reforme pravosudnog sistema moralo da se razmisli o drukčijem postavljanju ombudsmena za ljudska prava ili da im se potpuno uskrate prava koja bi imali u pogledu inervnecije pred samim sudovima ili u upravnom postupku ili da se personalna rešenja drukčije dogovore ili drukčije reše tako da ne dolaze aktivni pravnici koji su u direktoj ovisnosti od postojećih političkih partija i parlamntarnih većina koje ih biraju i da onda naravno vide svoju osnovnu ulogu u zaštiti njihovih pozicija. Ja sam ovdje za današnju priliku donio tri publikacije, one predstavljaju zbirku naših ekspertiza. Jedna od tih publikacija je ova o ombudsmenima za ljudska prava i ja ću je ostaviti ovdje Komisiji na poslugu ukoliko smatrate da je potrebno. Upućujem na relevantne zaključke iz ekspertiza koje smo objavili, a ovdje kao jednu fusnotu navodim činjenicu da su ombudsmeni u današnjoj formi u pravosudnom sistemu jedan skup i bespotrebni dekor koji je bliži bižuteriji nego bilo kakvom dragocjenom materijalu. Što se tiče pitanja VSTV-a i težišta njegovog rada, htio bih ovdje skrenuti vašu pažnju na činjenicu, ja sam pokušao to da istražim prije nego što sam došao, da se putem VSTV-a realizira veliki broj međunarodnih projekata. Radi se o najrazličitijim projektima, od izgradnje i popravka sudskih zgrada, do intervencije u zakone koji reguliraju procedure, dakle procesno-pravne propise, zakone o parničnom postupku ili ne znam o arbitražama, nekim detaljima i tako dalje. Ja nažalost nisam uspio pronaći taj dokument, jer sam ga radio u Njemačkoj, izlistao sam te projekte, radi se uglavnom o milionskim ciframa koje se na više godina razlažu i ukoliko pogledate sad strukturu, koliko sam ja bar uspio da je izdestiliram sa interne stranice VSTV-a, nije baš sve jasno predstavljeno, ima dosta nebuloznih mjesta koja više prikrivaju nego što objašnjavaju. Čini mi se da negdje oko 45% personala, kompletnog personala koje radi u VSTV-u, danas radi na projektima. Interesantno je takođe da članovi VSTV-a, sekretari i sekretarijat VSTV-a rade kao kontrolni mehanizmi pojedinih projekata. U tom smislu sam mišljenja da se primarna svha VSTV-a, dakle pravosuđe, kontrola pravosuđa i razvoj pravosuđa, izgubila u izvjesnom smislu i da se VSTV pretvorio u neku vrstu menadžera za velike međunarodne projekte. Posebno mi se čini problematičnim činjenica da veliki broj tih projekata, da im nije mjesto pri VSTV-u. Dosta projekata bi se bez ikakvih problema mogao izmjestiti pri Centru za edukaciju sudaca i tužilaca, veliki broj projekata bi po prirodi stvari mogao biti smješten pri ministarstvima pravosuđa, jedan dio projekata bi naravno bilo najbolje

ostaviti pri VSTV-u koji se tuču direktno rada sudija i tužilaca, međutim nema nikakve potrebe da većina međunarodnih organizacija, posebno neke od država, na tipičan način se tu pojavljuju Norveška i Holandija. Čak neki od tih programa koji se tiču ne znam više da li uvođenju arbitraža ili nekih elemenata zakona o parničnom postupku, kada čovjek pogleda o čemu se radi, vi zapravo dobijete utisak da se radi o jednom pravno-tehničkom pitanju koje bi naši pravници, sudije sa vrhovnih sдова riješili za 3 do 6 mjeseci. To su uglavnom tehnička pitanja ZPP-a. Oni tamo predviđaju projekte koji će trajati po dvije, tri godine i vi se pitate čemu to zapravo služi, kakav smisao imaju ti projekti. Ja naravno iz perspektive personala i osoblja, ljudi koji rade na tim projektima, dobar dio tih ljudi znam, to su vrsni pravници, oni su prošli dijelom kroz Centar za javno pravo, mogu razumjeti njihovu potrebu i iz međunarodne perspektive donatora mogu razumjeti potrebu da se projekti realiziraju preko VSTVa budući da on ima jedan od najuređenijih sekretarijata i birokratsku strukturu koja može te projekte na adekvatan način primijeniti. Međutim kada pogledate sredstva, kada pogledate efekte, i kada pogledate težište tih projekata, vidjećete da bar polovina njih po prirodi stvari ne treba biti realizirana u okviru VSTV-a, a da VSTV na taj način odvajaju zapravo od njegove primarne uloge upravljanja pravosuđem i pretvaraju ga u jednu vrstu preduzeća koje dobrim dijelom živi od menadžerovanja međunarodnih projekata i kontrole personala koji se tamo nalazi. Personal koji radi na tim projektima, prema mom ličnom iskustvu živi u nekoj vrsti strahovlade zapravo, kontrole od strane samog rukovodstva VSTV-a i gotov da ne možete od njih više dobiti ni stav o nekom pravnom problemu koji bi javnosti htjeli objaviti jer se boje za svoje radno mjesto budući da su pod direktnom ingerencijom rukovodstva i to se može odraziti na njihov trenutni status i na njihovu buduću karijeru ukoliko pretendiraju na neku poziciju u pravosuđu, a to su uglavnom dobro obrazovani ljudi. Prema tome u segment pravosuđa, mislim ja, spadaju indirektno i pitanje smisla pozicije VSTV-a kao preduzeća, kao menadžerske firme koja se bavi međunarodnim projektima i njihovom realizacijom i tu bi zaista trebalo naći neku mjeru, odnosno usmjeriti strane donatore na druge institucionalne mogućnosti realizacije njihovih projekata. Spomenuo sam ovdje krako i pravosudni ispit i on je vezan za obrazovanje pravnika. Jedan od akutnih problema u pravosuđu je imenovanje novih sudaca, novih tužilaca. Prema evidenciji naših sudija i tužilaca koji imaju višegodišnje iskustvo u pravosuđu, na ova mjesta kao mlade sudije dolazi kadar sa položenim pravodusnim ispitom koji nema odgovarajuće obrazovanje i nema sposobnosti i pravne vještine da se uhvati u koštac sa konkretnim predmetima. Najodgovorniji za taj sistem je pravosudni ispit i pokazalo se uz sve specifičnosti da se taj pravosudni ispit polaže na više nivoa. Pokazalo se da tu postoje vrlo jasni problemi u pogledu imenovanja sastava pravosudnih komisija koje imenuju ministarstva pravde odnosno

sami ministri direktno. Postoje čak i konkretni primjeri, tako je nejasno zbog čega je došlo da su imenovane neke sudije, da ispituju ne znam trgovačko ili privredno pravo iako su čitav život proveli na problemima ustavnog ili krivičnog prava ili zbog čega neko ko je čitav život proveo na krivičnom pravu, u komisiji fungira kao ispitivač za područje ustavnog prava i tako dalje. Dakle očigledno je da ne postoje jasni kriteriji ko dolazi u te komisije, da je to diskreciono pravo ministara pravde i da oni ta diskreciona prava već prema vlastitim kriterijima koriste kako bi odgovarajuće pozicije osigurali za vlastite kandidate. Isto tako je problematično sam sistem pristupa i pripreme za pravosudni ispit. Uočeno je da postoji niz slučajeva u kojima su članovi komisija predavali vlastite skripte kandidatima koje će kasnije ispitivati. Postoje privatno organizirane pripreme za pravosudne ispite sa jako puno elemenata koji upućuju na osobite tipove korupcije. Sve u svemu, potrebno je i to je sljedeći zadatak koji će se postaviti pred pravosuđe, da se uredi sistem pristupa pravosudnim funkcijama u pogledu pravosudnog ispita. Mi ovdje danas imamo na sceni više opcija. Jedan model zagovara takozvanu pravosudnu akademiju, kako je to slučaj u Srbiji, dijelom u Hrvatskoj, u Makedoniji je nešto specifičnije. Ili da se reformiše postojeći pravosudni sistem. Iz Centra za javno pravo dolaze zapravo poruke da je pravosudna akademija kao dugoročno rešenje moguća i poželjna, da bi postojeći centri za edukaciju preuzeli ulogu pravosudne akademije, ali da bi u cilju brzog i efektivnijeg otklanjanja uočenih anomalija bilo potrebno reformirati postojeće pravilnike o polaganju pravosudnog ispita. Posebno, vjerovatno vi niste izlazili na te ispite, niste gledali spiskove, materijale i skripte koje su potrebne za ispite, to je užas sumarija zakonskih akata, spiskova, dosadnog štiva koje vjerovatno niko ko nije ni prolazio pravosudne ispite i ne čita. Zapravo ispitanici se pripremaju tako što idu na posljednja dva ispitna kruga i slučaju pitanja koja postavljaju ispitivači pred komisijom pred kojom će oni izići jer znaju šta će pitati i na taj način se oni pripreme za pravosudni ispit. U osnovi neadekvatan sistem, regija je daleko ispred nas, Srbija i Crna Gora imaju mnogo bolji, fleksibilniji sistem. Hrvatska takođe, nešto teži i zahtjevniji. Mi smo tu ostali u okvirima Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i gotovo da nije došlo do nikakvih pomaka. Dakle arhaični smo i pravnike koje pripremamo za pravosudnu funkciju, ne obrazujemo na odgovarajući način. Neću vam spominjati mnogobrojne privatne fakultete, pravne. Uz vrlo različite standarde na javnim fakultetima, ja sam imao priliku da se suočim sa užasom neznanja promoviranih pravnika koji predaju pravo na privatnim fakultetima. Ne mogu licitirati imenima, ali htio bih ovdje da napomenem da tu postoji vrlo opasna tendencija da ispod prosječno obrazovan kadar danas obrazuje ili doobrazuje dodiplomirane pravnike i uvodi nam u pravosudni sistem osobe koje namaju elementarno znanje o ključnim pravnim pojmovima, da ne govorim o institucijama, o funkcioniranju mehanizama i tako dalje. I konačno, kao što sam

najavio, nekoliko natuknica o Međunarodnoj zajednici. Ovdje u prvom redu imam u vidu diplomatije zemalja koje se angažuju u regionu i BiH, naravno Komisiju Evropske Unije koja prati prema vlastitim navodima i pravosuđe; OSCE, internacionalnu organizaciju koja je najviše angažirana u BiH. Ukratko kazano, negdje od 2017. godine mislim da je bilo... ne, to je moralo biti ranije, to je bilo 2014. godine, je obustavljen rad restrukturiranja dijaloga. On se zapravo tada nalazio u završnoj fazi. To je godina kada je izabran sadašnji predsjednik VSTV-a i istovremeno godina kada je izabran sadašnji predsjednik Suda BiH. To je bilo tu negdje u možda 10 mjeseci do godinu dana. Od te godine, od 2014. na 2015. pri Njemačkoj ambasadi je radio još uvijek jedno vrijeme radio jedan odjel koji se bavio tzv pravno-državnom reformom bosansko-hercegovačkog pravosuđa, ali je otprilike od tih godina utjecaj međunarodne zajednice pao. Taj dijalog koji je funkcionirao je nestao, zapravo može se reći da je on propao pod pritiskom političkih događaja i to je zapravo vrijeme kada se Međunarodna zajednica vidno povukla iz miješanja u regulaciju pravosudnog sistema. To je zapravo prelomna tačka od koje je počeo slobodan pad bosansko-hercegovačkog pravosuđa, naravno pod rukovodstvom sadašnjeg predsjednika VSTV-a. Ja soon ni danas nisam zadovoljan angažmanom tzv. Međunarodne zajednice i smatram da bi iznad svega Evropska Komisija trebala da ima vrlo jasne i precizne stavove, da ih javno iznese i da zahtjeva primjenu određenih standarda koji važe u Evropskoj Uniji. Prema mom skromno uvjerenju, ovo što posmatram zadnje dvije godine, ovo ranije neću ni da spominjem jer ne vrijedi, ovo što funkcionira u okviru Evropske Komisije, funkcionira zapravo kao neko društvo uzajamnog divljenja. Imamo sastanke diplomata i Evropske Komisije, PIK grupu i tako dalje, na kojoj zapravo dolaze vrlo pozitivni izvještaji o sjajnim uspjesima Međunarodne zajednice i ocjene o nekim izvještajima koji su navodno imali neki vidan uspjeh i utjecaj na bh. pravosuđe. Ja u stvarnom pravosudnom životu nisam vidio gotovo nikakvog spomena vrijednog efekta posljednje dvije godine. I ne vidim da se ona na adekvata način, barem prema vani, pozicionirala. Najsvježiji primjer je izbor člana VSTV-a iz Tužilaštva BiH. Objavljivanje forme i sadržaja pritisaka na jednu od kandidatkinja i aranžiranje njenog mjesta ukoliko odustane od pozicije na koju reflektira, su imali elemente krivičnog djela. Ja nisam primijetio da je bilo ko osim Američke ambasade našao zashodno da se izjasni o tom pitanju. Dozvoljavam da sam možda propustio, vi ćete me ispraviti svakako, ali smatram da je to bio jedan od važnijih elemenata i da je Evropska Unija morala da iznese jasno stajalište, te insistira konačno na krivično-pravnoj provjeri ovoga slučaja. Evo prošlo je već desetak dana od tog slučaja, nema nikakvog nagovještaja da će se bilo šta poduzeti. On sasvim utabanim stazama rada VSTV-a polako se gura u zaborav i osim što par portala tu temu ističu na naslovnim stranicama, ne postoji ni jedna relevantna snaga, posebno ne u

međunarodnim okvirima, koja bi zahtjevala da se ova forma naštimavanja članstva u VSTV-u rasvijetli do kraja. Posebno da se rasvijetli krivično-pravni značaj ove forme. Evropska Unija prana ja mislim za ovu godinu neki sličan hepening kao i prošle godine. Prošle godine je uparvo u ovoj Skupštini bio zamišljen skup koji je trebao da afirmira cosijalnu aktivnost ili aktivitete ostalih tijela i NGO-a na realizaciji ovih zaključaka. Prošla je godina dana, ja nisam primijetio da su bilo kakvi oblici socijalnih aktivnosti ili zamišljenog aktiviteta nakon tog skupa. Sa zanimanjem očekujem šta će se sada desiti na godišnjicu tog skupa, da li će se ponovo zavrstiti ista priča, ali moja je ocjena da se zapravo radi o neefektivnim reakcijama na potrebe u pravosuđu, da se težište prebacuje na segmente ovoga društva i političkog sistema koji su potpuno neupotrebljivi, nezainteresirani i da je čak u tom smislu i reakcija tzv. međunarodnih aktera vrlo mlaka, iz moje perspektive krajnje nezadovoljavajuća. Sasvim sigurno sam ponešto propustio što sam htio da kažem, ali evo ja gledam, ja već govorim gotovo sat vremena i vrlo rado vam stojim na raspolaganju za pitanja. Naravno pri tom, molim vas da vodite računa o mojim mogućnostima da vam na konkretna pitanja dam i konkretne odgovore, spominjati i konkretna imena, ja mislim da to neće niti moguće. Sve u svemu, mi sa sadašnjim radom VSTV-a i njegovim predsjednikom imamo jednu mučnu sliku pravosuđa i mučnu sliku političke ovisnosti koja po mom mišljenju čak ulazi već u jednu zonu odgovornosti države BiH za vlastite presude, u onu zonu koja može biti predmet optužbi pred Sudom za ljudska prava u Štrazburu. Analogno nekim slušajevima ako se ne varam iz Turske, postoji mogućnost da se stranke pozovu na političku ovisnost sudova i da na taj način zahtjevaju da se određene odluke sudova proglase neustavnim u smislu provjere Evropske konvencije za ljudska prava. Dakle dovedeni smo u jednu poziciju koja nije, pravno uzev ni malo bezopasna i osim ovih internih rotacija i aranžiranja privrednih, političkih struktura sitnog i krupnog kriminala sa tužilaštvima, vrlo je moguće da ćemo i na međunarodnoj sceni dobiti još negativniji ugled, nego što je to do sada bio slučaj sa presudama od Sejdić-Finci do ove posljednje mostarske, ne mogu se sjetiti kako se ona zove. Hvala vam puno. Ja vam stojim na raspolaganju za pitanja.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno profesore Šačeviću na ovom izlaganju koje je odgovorilo na brojna pitanja koja sam svakako već bio planirao, uljučujući evo zadnje ovo što ste govorili, da li ćemo kao država eventualno doći u opasnost da trpimo posljedice, pred Evropskom sudom za ljudska prava, zbog eventualne politizacije našeg pravosudnog sistema. U svakom slučaju hvala na saradnji sa komisijom i ovako iscrpnim i poučnom izlaganju i evo sad u skladu sa našom

praksom, ja ću otvoriti za pitanja ko se javlja za raspravu u ovom dijelu, za pitanja profesoru Šarčeviću. Gospodin Borenović.

BRANISLAV BORENOVIĆ

Hvala predsjedavajući, cilj saslušavanja, saslušanja oblika koji radimo je da čujemo i stavove koji dolaze od ljudi koji imaju dodirnih tačke sa pravosudnim sistemom pravosudnim instiucijama u ovoj zemlji generalno sa pavosuđem i kada sam slušao gospodina Šarčevića, koji dolazi kao predstavnik akademske zajednice i ako se sa jednim dijelom stavova ne mogu složiti jer su kotradiktorni sa onim što je suština čitavog ovog izlaganja da imam osjećaj da mi uopšte nemamo ljude u pravosuđu ove zemlja koji mogu adekvatno odgovoriti na sve izazove sa kojim se mi suočavamo. Ja mislim da nikakvi novi sudovi, to je moje lično mišljenje imam pravo na to kao što svako ima pravo na svoje stavove, nikakve nove sudske distance nikakve reforme koje će u tom pravcu da imamo novi, pod navodinicim VSTV ili neku novu instituciju koja će ponovo raditi po dobro oprobanoj principu, neće ništa novo donijeti ovoj zemlji ako ne budemo imali dovoljno hrabre i odlučne ljude koji će odgovorno raditi i svoj posao. I zato se s tim dijelom ne mogu složiti. Žao mi je što moram reći moje mišljenje moj sav, da imamo i ljude u akademskoj zajednici što imaju, na žalost još puno predrasuda o pojedincima koji dolaze iz različitih dijelova BiH i RS i Federacije, iz različitih naroda kao da je to nešto po automatizmu loše negativno i mislim da nas te predrasude zaista mnogo koštaju, generealno u društvu u kojem živimo. I volio bih da u akademskoj zajednici tih presrasuda bude što manje. To je neko moje lično mišljenje. Ali ono što je za mene što me deprimiralo je prije svega što gospodin Šarčević rekao da bi bio najsrećniji da u Ustavnom sudu BiH budu sve sudije stranci. To je jedna derimirajuća poruka koja govori da mi nemamo sudije, tužioce, nosioce ili buduće nosioce pravosudnih funkcija, spremne da rade svoj posao odgovorno. To je za mene zaista jedna poruka koja je ostavila najjači utisak pored svega ovoga o čemu se možemo složiti ili ne. Naravno svako ima pravo na svoje određene stavove. Ja sam ovdje zastupnik nečega da stvorimo sistem gdje ćemo imati, najbolje, najhrabrije, najodlučnije najstručnije ljude domaće koji će pomoći da pravosuđe bude stub ovog društva u kojem ćemo imati istinu i pravdu. Bez obzira o kome se radi i zato sam se javio da kažem svoj neki komentar da te predrasude koje su očigledno prisutne u akademskoj zajednici su izuzetno prosutne, da je za mene deprimirajuće da s jedne strane insistiranje na nekim novim institucijama a s druge strane nemamo ljude koji mogu adekvatno odgovoriti svim tim izazovima moje, ključno pitanje je zar zaista u ovoj zemlji nema dovoljno sudaca tužilaca i da li uopšte imamo koji mogu raditi svoj posao odgovorno

čestito sa integritetom riješti slučajeve koji su bolni koji na žalost imaju političku dimentiju, ali u većini slučajeva imaju ljudsku podlogu i žele da se neke stvari riješe da imamo da pravda bude zadovoljena, da porodice znaju ko je uradio jedno krivično djelo i da dobije konačno svoj epilog. Više komentar nego pitanje

EDIN ŠARČEVIĆ

Prepostavljam da je dopušten komentar, na komentar

DAMIR ARANUT

Naravno izvolite.

EDIN ŠARČEVIĆ

Zapravo vrlo je značajno da je gospodin Borenović spomenuo ova pitanja jer je očigledno da ja nisam bio sasvim jasan i da treba da dovedem do kraj svoju argumentaciju. To je pitanje Vrhovnog suda, sastava Ustavnog suda i pitanje da li imamo generalno ljude koji su sposobni da obavljaju pravosudne funkcije, funkcije u pravosuđu na poželjan način. Na prvom mjestu jedno čisto metodološku napomenu. Ja ovdje nisam iznosio naprosto svoje mišljenje, stav koji je meni po volji koji nije po volji, nego sam iznosio mišljenje koje ima snagu argumanta zbog toga što ima uporište u odgovarajućim stručnim stavovima. U pogledu Vrhovnog suda to nije ocjena koja se bazira na našim afinitetima ili na našim zamislima o broju i satavu institucijai koji trebada budu u BiH. Potreba za jednim vrhovnim sudom je vrlo jasno potvrđene potreba koja dolazi iz krugova pravosudne zajednice koja jedezorjentirana u kojoj je potrebno da se utvrdi jedinstvena praksa i ne može nikako da se utvrdi. Ovo što sam ja danas rekao nije produkt mojih želja i mojih strahova nego je rezultat studije koja je objavljena 2011 godine pod naslovom „Jedan Vrhovni sud za BiH“ studija se nalazi u biblioteci ovoga tijela i može se pročitati. Dakle, stručni zahtjevi su uspostavljanje jednog vrhovnog Suda za BiH, ja sada neću navoditi analogne primjere koji potkrepljuju u drugim federalnim državama takav zahtjev ali bi ovdje samo istako kao osnovni argument, da nema mogućnosti da se ustanovljava jedinstven sistem pesuđivanja i da se u spornim elementima donose presude koje na jednak način pogađaju sve ljude u BiH. Što se tiče samog Ustvnog suda u BiH i sposobnosti naših pravnika i tužilaca da obavljaju funkcije u pravosuđu mora se praviti irazlika između specifičnosti ustavnog suda i

drugih reovnih instanciu pravosuđu kao što su tužilaštvo i sudovi. Ja sam mišljenja i to sam više puta isticao i mogu ponoviti da u BiH postoji najveći broj najobrazovnijih sudaca i tužilaca koji mogu dati najbilji doprinos reformi pravnog sistema BiH. Moja iskustva sa inostranim ekspertima su jako loša mislim da inostrani eksperti u pogledu reformi određenih dijelova pravosuđa nisu bili dosrali svom zadatku jer su domaći pravnici bili daleko bolje obrazovani i spremni i bolje su poznavali sve segmente pravnog sistema, krivično pavo, civilno pravo i javno pravo. Što se tiče ustavnog suda BiH da se baziramo sam na ocjenama i afinitetima dovoljno je samo pogledati tzv izdvojena mišljenja nekoliko kardinalnih odluka ovoga ustavnog suda. U prvom redu na odluku o konstitutivnosti naroda iz 2000 godine preko odluke o praznicima o državnoj imovini, do odluke o izbornom zakonu vi ćete vidjeti da su izdvojena mišljenja sudaca bilo da dolaze iz federacije, bilo iz RS da su ona uvijek podešena prema bazi koja ih je birala, a ne prema slovu Ustava i prema kanonima tumačenja ustavnog prava BiH i usklađivanja tog ustavnog sistema sa ranijim odlukama ustavnih sudova. Ovdje postoji jasan i repoznatljiv kod po kome se donose odluke pri ustvnom sudu gdje se u izdvojenim mišljenjima zapravo spodobljuju odgovarajuće odluke entitetskim ili političkim bazama koji su te sudije dovele na sam tron doživotno suda, Ustavnog suda BiH. Ovde sad ima još jedan nedostatak da sad domaće sudije biraju doživotno, oni su do 75 godine života izabrani na to mjesto i to znači da kada jednom uzmu stolicu sudac ustavnog suda oni više ne treba ju da se brinu ni za svoju buduću ni za prošlu karijeru, imaju komotno mjesto sa kojeg mogu tumačiti ustavno pravo BiH i a svojim izdvojenim mišljenjima artikulirati zapravo izvjesne stavove koje ne predstavljaju klasičan kanon tumačenja pred ustavnim pravima. U tom smislu je pozicija inostranih sudova vrlo značajna budući da oni u svakom konkretnom predmetu predstalljaju onu kariku koja omogućuje da se primjenjuju kanoni u stavno prava. Ja to mogu ponovo ponoviti, najklasičniji promjer su sve tri dluke iz 2000 godine o konstitutivnosti naroda i sad da ne idem u detalje oko tih odluka potreba je da svko od nas povremeno otvori odluke, a posebno treću odluku u kojoj će se vidjeti kako su odlučile strana sudije i kako su u svojim izdvojenim išljenjima sudci branili poziciju postojećeg ustavnog režima a kasnije je sud u Strazburu dao de fakto za pravo većini sa inostranim sudcima svojim presudama od Sejdić-Finci itd. Što se tiče samog kvaliteta sudija i sudovanja možda nije zgodno da o ovom ustavnom sudu govorim na ovaj način budući da to nije savim primjereno ali preopručljivo je ponekad pogledati biografije sudaca i vidjeti na kakvim pozicijama su oni bili prije nego su došli a mjesto suca ustavnog suda BH. Trenutno najmanje dvoica ili dvoje sudaca ustavnog suda nemaju elementarne pretpostavke, ja se usuđujem to reći kao docent sa višegodišnjim iskustvom a prema poziciji uglednih pravnika zauzimaju jedno takvo mjesto. Niti objavljenih stručnih radova niti naučnih

radova niti evidentnih judiata koji bi ih preporučili na tu poziciju, ali zato vrlo ugledne političke funkcije i prije nego su imenovani na to mjesto. Sve to u izvjesnom smislu korumpira rad odvog pravosuđa i zagovara, brani osnažuje mene u stavu da bi moj izbor zapravo akda bih mogao birati bio zaposijedanje te funkcije u prelaznom roku sa inostranim sudijama, mislim da bi to bilo najsretnije rješenje za BiH.

DAMIR ARANUT

Gospođa Čolo, se javila pa gospodin Begić i gospođa Marinković- Lepić

ALMA ČOLO

Hvala predjedavajući, pozdravljam vas profesore ja sam imala priliku da vas upoznam prije možda desetak godina u jednom sudskom postupku pred ustavnim sudom BIH gdje sam zastupala zahtjev za ocjenu ustavnosti jednog entitetsko zakona, kojim je proglašena imovina državna imovina proglašena imovinom entiteta. I stvarno ste na mene ostavili izuzetan utisak tada ste kao prijatelj suda govorili o hijerarhiji pravnih propisa i o toj jednoj usklađenosti koja mora postojati u federalnoj državi ukoliko pođemo od činjenice da je BiH federalna država. I voljela bih sad da možda ukratko ponovite nešto od toga ali u segmentu krivičnog pravosuđa. Mene intersuje, bila sam tužilac deset godina i ne mogu nikako da se pomirim da imamo četiti odvojena krivično pravna sistema u domenu krivičnog pravosuđa. Jeli imanentno federalnim državama da imaju odvojene sisteme koji se tiču materijalnoig i procesnog krivičnog zakonodavstva, vama je poznat sistem u njemačkoj i u drugim zemljama u Evropi čini mi se da sve druge federalne države imaju jedan krivični zakon i jedna zakon o krivičnom postupku što osigurava jednako postupanje prema svim građanima na teritorije jedne zemlje kada je u pitanju njihovo procesuiranje za ventualno počinjena krivična djela. Voljela bih nešto malo o tome da kažete stvarno, mislim da ste veliki stručnjak veliki znalac i da je dobro neko da parlametarcima, koji svi nisu pravnici da nešto kaže iz tog segmenta. Hvala .

EDIN ŠARČEVIĆ

Hvala vama posebno za ovaj akademski nakit koji nisam zaslužio u području krivičnog prava budući da ja se ne usuđujem ulaziti u krivično pravne institute i područja, jer to nije primarno područje moga djelovanja. Međutim poznato je iz klasičnih federacija u Evropskom kulturnom

prostoru, misli se u prvom redu na saveznu republiku Njemačku koja je unutarna savezna država, dakle ne federalna nego unitarna savezna država, misli se na Austriju koja je federalna, država i misli se na Švicarsku koja je konfederirna federalna država, koja se nešto više približava centralističkim sistemima u pravilu je zapravo, zahtjev za jednakim tretmanim građana otjelotvoren u jednom postupovnom krivičnom zakonu i jednim materijalnom krivičnom zakonu, svi oni imaju krivične zakone bilo da su okvirni, bilo da su jedinstveni za cijelu državu što ne isključuje specifičnu krivično pravnu regulaciju u okviru federalnih jedinica. To je sistem koji je bio u bivšoj Jugoslaviji. One je vrlo prohodan i mislim da je u osnovi vrlo teško održavati četiti krivično pravna režima a da pri tom ne postojinorma, odnosno da ne postoji sud koji će govoriti, dosoiti odluke na kraju o sukobima o vledavini zakona, bilo u pogledu nadelžnosti bilo u pogledu neke matrijalne primjene propisa. To je jedna, u BiH jedan antinomičan sistem on po sebi nije unaprijed osuđen na nepravednost međutim njemu iz ove perspektive nedostaje jedan Vrhovni sud koji bi u spornim situacijam mogao nivelirati te presude. Međutim ja se bojim a ću ulaskom u materiju procesnog prava ili materiju materijalnog prava ili bilo ko mdugom području ustavnog prava napustiti ovo područje koje nas zanima. Područje pravosuđa i dalje se ne bih bavio krivično pravnim aspektima, uz vaše razumjevanje naravno verjujući da je dovoljno kazati da ovdje nedostaje sam krivično pravni postupak i materijalno pravo ukazuje na potrebu uspostvljana jednog suda koji bi eventualne kolizije i sudsku praksu doveodio u pitreban pravni red. Da li bi predsjedavajući mogao omene da počasti još jednom čašom vode.

DAMIR ARANUT

Sada ćemo hvala.

EDIN ŠARČEVIĆ

Ja sam malo više govorio.

DAMIR ARANUT

Gospodin Begić izvolite

ZLATAN BEGIĆ

Zahvaljujem predsjedavajući, poštovani profesore pa ja bih prvo da vam se zahvalim na tome što vi već godinama radite ono što na institucionaliziran način trebalo da radi država. A to su relevantna istraživanja između ostalog i u oblasti koja je predmet interesovanja ove zemlje. Za one koji ne znaju, profesor Šarčević inače ugledni profesor jednog njemačkog univerziteta, mislim da je u Lajpcigu bio tako? Koji je ostvario svoju akademsku karijeru u takvoj jednoj zemlji sa takvim jednim renomeom i ne znam da li ste primjetili za razliku od svih nas koju uglavnom sve znamo, prvo na šta nas je profesor Šarčević ovdje upozorio je da postoji mogućnost da vam on možda neće moći odgovoriti na neka pitanja. Onaj koji mnogo zna naročito mnogo je svjestan kolika je širina znanja kojeg tek treba da spozna ili kojeg nije spoznao i drži se tog nekog svog puta. E sad ono što je važno iz ovog danas je i to da je na kraju krajeva i pravosuđe jedan znatno šiti problem od zakona o VSTV- u. To je problem i naše percepcije nas kao ljudi kao građana, evo ove još dvije godine kao zastupnika. Bojim se da smo neke stvari kako što su naučni stavovi, kao što su stručni stavovi, najvažnije stvari među tim pitanjima jednostavno pretvotili u politička pitanja. Ne može sve biti predmet političkog stava. Ima nešto što stuka zhtijeva ako operišete mozak, jasno je da morate čovjeku zatvoriti lubanju ne možete ga pustiti da hoda s komadom lobanje koja je ostala u operacionoj sali, niti on to može. Dakle to što je ovoj zemlji potreban vrhovni sud nema veze sa političkim stavom. Ima veze sa funkcionisanjem pravosuđa. Naravno i ovo što kolege Borenović kaže ako to ne bude praćeno strukturanje odgovarajućim kadrovima ako u tom sudu ne budu sjedili najbolji suci onda mi, dobićemo još jednu instivuciju koja će na biti teret. E zato moramo paziti na druge segmente kada je o tom riječ. Također, poznajući profesora Šarčevića on uglavnom sve svoje teze dobro argumentuje i da odgovore tako da vas na kraju ostavi bez pitanja. Ja ću ipak imati jedno pitanje, ja vas molim da, dakle reforma se mora desiti u glavama ljudi. Toga mi moram obiti svjesni. Reforma mora biti u glavama ljudi da prihvatimo struku koju smo, i nauku koja uključuje struku koju smo brutalno gurnuli negdje na margine. Ja recimo, bi volio s profesorom Šarčevićem volio bi sa svima ovdje da prodiskutujemo, model zaštite ustavnosti, naš da li je dobar. Da li je dobar model zašto. Da li našem ustavnom aktu odgovora strogo centralizovani model zaštite ustavnosti ? Čak i u saveznoj republici Njemačkoj se dešavaju, ja sam bio prisutan na jednom naučnom kongresu gdje su bili i predsjednici ustavnih vrhovnih sudova iz zemalja EU koji su iz svoje prakse izašli sa tezom i to podkrijepili brojnim argumentima. Da je američki decentralizivani mnogo fleksibilniji prilagodljiviji koji ne odgovara našem pravnom poumanju. Ukratko da pojasnim za one koji nisu pravnici naši redovni sudovi primjenjuju zakon sve dok

je on na snazi. Čak i kada ga ustavni sud oglasi neustavni dok ga parlament ne primjeni a nekad i poslje toga jer primjenjuju neustavan zakon na postupke koji su započeti po ranijem pravnom propisu. Dakle sad kad bismo ušli u sve te detalje i otvorili teorijske i svake druge rasprave , an kraju biste vi vidjeli da se nama koj ie bavimo javnim pravom i ustavom i ustavnim pravom, na nekom visokom ustavnom nivou zapravo suštin čitave stvari u vladavini prava i ustavne vladavine. To nam je suština. Ko će donijeti tu vladavinu prava nama je sasvim nebitnojer ako nema vladavine prava i nema ustavne vladavine onda nema ni mira ni sigurnosti, nama dakle ništa. Postaje jedna anarhija, kaos kakvom smo svjedočili devedesetih godina. Meni je jedne prilike profesor Miljko Zoko prije nekih petnaestkak, dvadest godina kada sam se ja tek počinjao baviti ustavnim pravom otprilike ovako kazao: kolega vidjećete nas ustavne pravnike ovi drugi pravnici, u velikom broju slučajeva, pravnici koji se bave drugim granama prava, ili vrlo teško razumiju ili nas nikako ne razumiju. I zato postoji razlog. Mi uvijek tragamo za uzrokom, a uzrok je u ideju koja je pretočena u teorijski koncept, a iz tog teorijskog koncepta je izvlačen ustavni okvir. Načesto pravnici u praksi koji se bave drugim granama prava završavaju na zakonskoj normi, vrlo rijetko do ustavne, preko ustava u svijet ideja gotovo nikad. Šta želim, šta je poenta ovoga svega biti suduža ustavnog suda zanči učiti jedni 40 godina pa tak onda biti kapacitiran da se nazoveš sudijom ustavnog suda. Iamti kapacitet da shvatiš da razumiješ jer da svo pravo i svi odnosi da su regulisani u pisanim aktima ne bi trebali ni pravni fakulteti ni pravnic ni sudovi ni sudije ni niko. I u tom smislu evo drago mi je što vidim profesora i što imamo malo porazgovarati o svemu ovome nadam se da nisam previše oduzeo vremena neki svoj stav da kaem da shvatimo koliko je ovo oblast koja je za koju treba mnogo mnogo učiti monogo se s njom upoznavati da bi došlo do nekih konkretnih zaključaka. Moje pitanje vam pošto znam da temeljito pratite sve čega se dohvatite, a vidim da ste se ozbiljno dohvatili ovih pitanja oko VSTV i ovo pitanje za model zaštite ustavnosti znajući u startu da je pravosudni sistem nešto što je najriskantije u svakoj zemlji, najkonzervativnije, izvinjavam se. Najradikalnije u smislu težine promjene tog sistema intreresuje me vaše mišljenje o tome kad je riječ o modelu zaštite ustavnosti, s obzirom na anglosaksonski model ustava kakav imamo. I drugo pitanje čini li se vama, naročito posljednjih u posljednje vrijeme da se institucije pravoduđa ili je to samo moj neki dojam da sa su se otvoreno počele koristiti i do sad je korišteno ali je bilo prikroiveno, ali da se otvoreno koriste u svhu političkih obračuna eliminacije protiv kandidata na izborima političkih suparnika itd. Eto toliko uz još jednu zahvalu an vašem vremenu.

EDIN ŠARČEVIĆ

Hvala vam ja sam zapravo kriv da sam uopšte ovaj razgovor okrenuo u pravcu ustavnog suda to je u mom ekspozei trebalo da bude jedna usputna napomena koja zapravo ne dodiruje samu suštinu pravosuđa u cjelini. Ukoliko se budemo bavili pitanjima zaštite zakonitosti modela upravnog sistema BiH izaći ćemo iz okvira ove teme, to je više, kako da kažem akademski i sudski orijentirana rasprava. On u dejtonskom ustavnom modelu ima niz nedostataka koje ne posjeduju druge države što je uvjetovano specifičnošću ustavnog okvira u BiH i svako da će se on ukloniti ukoliko jednog dana dođe ili do donošenja ustava upunom smislu riječi kao akta ustavotvorne volje državnog naroda u BiH. Ovim pokušava da se spasi od rasprava o ustavnom sistemu i molio bih vas da uzmete u obzir temu ove današnje sesije. Što se tiče korištenja pravosudnog sistema tužilaštava i suda za politički obračune ja o tome mogu govoriti iz perspektive čitaoca novina i portala, ali ne iz perspektive informacija koje dobijam od sudova. I mislim da se sasvim sigurno na osnovu nešto serioznijih informacija u štampi može izvesti zaključak da su politički obračuni zapravo najvažniji segment rada tužilaštava u BiH. Tužilaštva se jedinstveno instrumentaliziraju do mjesta na kojim se diskvalificiraju političar i političke partije. Ja neću o tome više govoriti i pominjati konkretne prijedloge dovoljno da razmislimo svi o slučaju nestanka originalnih optužničkih materijala jednog uglednog političara tužilaštva i da vam stvar postane sasvim jasna. Do jednog vrlo zanimljivog destiliranja postupaka u tužilaštvu BiH određivanju prioriteta pri rješavanju donošenja odluka pokretanja postupaka itd to su sve vrlo ozbiljne indicije u nekom slučaju i dokazi da su tužilaštva instrumentalizirana u produžene poluge političkih partija. I naravno to ulazi u prvi segment problema u pravosuđu koji sam na početku pomenuo na problem korupcije svojestoj političkoj pravosuđa. I naravno to su evidentne stvari koje dolaze direktno iz pravosuđa i bolje upoznaju i danas će kolega advokat nakon mene vjerovatno imati priliku da detaljnije o svemu tome govori. Ja sam tražio da ovo što sam na neki način preskočio ili što se ugovršilo u mom dosadašnjem razgovoru treba da još jedanput istaći da je pred našim pravosuđem sada od akutnih tema zakon u VSTV-u i da na tom zakonu treba da rade u prvom redu domaći eksperti to znači ljudi iz struke, sudije i tužioci viših instanci. Oni najbolje poznaju pravosudne sisteme. Na tom problemu svakako bi trebalo da radi neko od eksperta iz međunarodne zajednice koji dolazi iz srodnog pravnog sistema. To su u prvom redu germanski pravni sistemi. Konačno mislim da je potrebno konsultirati i eksperte iz ustanova za javno pravo koje su objavljeni 2014. godine, ali do danas nisu izgubili ni na značaju akutnom sadržaju koji je potreban za novi zakon o VSTV i treba napraviti, treba se probuditi da ispod ovoga krova što prije takav zakon ugleda

svjetlo dana. To će biti prilika da se sadašnji sastav raspisti i da su ustoliči eventualno detaljnije i profesionalnije nego što danas imamo slučaj. Ja također vidim ovdje da postoji problem sa imovinskim kartonima tužilaca i suadaca. Jedna tragikomična priča koja je jako puno koštala međunarodnu zajednicu koja je očigledna da ključnu akteri u BiH imaju inters da se neuspostavljaju imovinski kartoni sudaca i tužilaca i ja bih s ovoga mjesta želio prognozirati da od imovinskih kartona vjetrovatni neće biti ništa. Ali djelićemo, hoćemo da zauzmeno stav i po tom pitanju, konačno skrećem vam pažnju da je nakon trogodišnjeg ili četverogodišnjeg rada na uspostavljanju jednog sistema vrednovanja rada suduđa i tužilaca, sud BiH u jednom vrlo sumnjivom psotupku postojeći sitem tako da se danas siudiije i tužioci ne vrenjuju. Njihov rad ne podliježe nikakvom ocjenjivanju. Nije izvjesno kako će taj postupak okončati pred sudom BiH budući da u međuvemenu postoje kadrovski sukobi između rukovodstva VSTV-a i Suda BiH ali je očigledno iz moje perspektive, ja se tu pozivam na vlastitu ekspertizu da je Sud BiH ovdje falsificrao vodje zakonske odredbe i da je donijeo odluku koja nije zakonska, da je ukinuo određene pravilnikee kako bi samog sebe zaštutio od bilo kakve valorizacije rada i uticaja na kadrovski inspirirane rokade i mislim da tu postoji također jedan pravni vakum s obzirom da se novi izbori, izbori novih sudaca, ljudi koji također dolaze na mjesto tužilaca podliježu također vrednovanjem njihovog rada, sam ose u njihovim slučajevima vrednuje njihov dosadašnji rad prema pravilim, mislim iz 2017 godine. Dakle, jedna vrlo nebulozna i vrlo bizarna situacija koja otvara mogućnosti različitih zloupotreba. To je još jedna nadopuna pitanja. Ja vidim nema baš kako da kažem odgovarjućih reakcija iz viših krugova što može biti dobar i može biti loš znak. Znak je možda da sam spomenuo sve što je poznato ili o čemu nema spor, i znak je to bilo suviše općenito i nerazumljivo pa evo ukolioko je to slučaj vrlo rado bih da pojasnim još neke od aspakata korupcije političke kontrole ukoliko je to intresantno za ovu komisiju.

DAMIR ARANUT

Ja sam imao jednu listu pitanja i ta lista kako ste govorili u svom uvodnom izlaganju se sve više skraćivala, dakle odgovorali ste na pitanja koja sam ja svako namjeravao postaviti. Jedno mi ni nije palo na pamet ali ste mi u svom uvodnom izalganju dali ideju tako da ću ga postaviti, kad gospođa Marinković-Lepić završi, koja se javila.

MIRJANA MARINKOVIĆ-LEPIĆ

Da, kako Damir kaže skraćivala se lista pitanja vi ste upravo sad dijelom orgovorili na pitanje za koje sam se ja pripremila da vam postavim, a to je upravo odluka Suda BiH o u ukidanju ovog pravilnika o ocjenjivanju i kritrija za ocjenjivanje, jer ste dvali izjave za medije vezano za tu presudu. Ali evo ja bih ipak, naravno rekla da je sve do ljudi i da u svakoj profesiji mi dakle možemo naći stručne ili nestručne ljude, ljude sa ili bez integritetaali je pogubno ako kavalitene kadrove ne nalazimo u pravosuđu i ako sudska odluka zavisi od toga na koga se odnosi i evo mi smo sltalno svjedoci da politički akteri kažu kako su sudske odluke usmjerene protiv bošnjaka, srba njihovih kadrova itd umjesto da slušamo o tome šta je sadržina odluke i zašto je odluka utvrđena kao takva, zašto je odluka baš takva zašto nije drugačija itd. Dakle, ja bih ipak još malo voljela da nam pojasnite, ako možete obzirom da ni ja ne volim a parafraziram neke odluke niti zakonske norme upravo ovaj slučaj poništenja pravilnika o ocjenjivnju. Koliko sam ja shvatila to je bio praviniko novi koji je krenuo sa primjenom i u čemu se on ustvri razlikuje od ranijeg, jer jako je bitan ovaj segment ocjenjivanja sudija jer ocjena ne bi trebale da nam kažu ko su ti kvaliteni kadrovi koji treba da isplivaju na površinu da dođu na neke više funkcije u pravosuđu da dođu na fnkcije članova VSTV-a itd, a pitamo se kako doći do takvih ljudi. Dakle evo ako mžete ovako, uslovno rečeno, napamet malo da nam pojasnite vezano za taj pravilnik, kriterije i šta je ustvari bilo obrazloženje u odluci o ukidanju odnosno stavljanju van snage tih akata.

EDIN ŠARČEVIĆ

Jedan poprilično doasadn predmet za ljude kojie se ne bave, pravnim sistemom, ocjenjivanjm. Radi se o rezultatima višegodišnjih priprema novog sistema za ocjenjivanje tužilaca i pravnika i radi se jedanputa o vrednovanje njihovog dosadašnjeg rada, drugu put uspostavljanju noramativa za njihoiv rad. To je ovaj put bilo uspostavljeno kao jedan kompleksan sistem vrlo komoleksan koji je treabao nakon porve godine primjene da bude revidiran i da u drugoj godinu bude u destiliranoj formi dobije se konačan oblik koji se ne bi popravljao sljedeće dvije godine. On je u osnovi predvideo jao puno rada za šefove odjeljena i za predsjednike sudova odnosno za glavne tužiuoce, oni su morali da prate u detalje rad sudaca i da na osnovu konkretnih izvještaja čak i uvijda u neke predmete donesu odluku o kvalifikacijama i konačnu odluku za svoj rad. Taj sistem je taman počeo da se primjenjueje i nakon godinu dana je Sud BiH uknuo pravilnik o vrednovanju rada sudija za jednu odredbu zakona VSTV- u tvrdeći da on nema nadležnost da taj na način regulira pitanje rada sudaca i tužilaca. Iz više razloga jetakva odluka poroblematična. Prvo je problematično zbog toga što je taj sud već pokušavao da spriječi VSTV

da donosi te pravilnike, to je pred ustavnim sudom postupak i izgubio u toliko što ga je ustavni sud polučio u toj odluci da nije zadatak Suda BiH da poriče takve inicijative odnosno da se iz postojeće raspodjele nadležnosti razaznaju ovlaštenje VSTV da reguliše tu materiju.

Nakon što se taj put pokazao neprohodnim pokrenut je postupak pred tim sudom dakle same sudije su iz tog suda pokrenule upravni spor i pred sudom su ukinuli pravilnik. Problem je dakle da se uspostavi jedna sudska instanca koja sudi sama u svojoj stvari. Iz te perspektive problematično a drugi put način na koji su oni tumačili pojedine propise iz VSTV-a je pravno-tehnički sasvim nekorektan nisu svi birali odgovarajuće norme odgovarajuće pravne pojmove, nisu popunili određene pravne praznine u skladu sa pravilim tumačenja pravnih normi i nadjeli su odluku da se ukidaju ti pravilnici. Svi detalji o kojim ja sad ne mogu pričati objavljeni su u mojoj ekspertizi koja je na internet stranici Centra za pravo svako dostupna i svako je može preuzeti. Do u detalje je svaki segment ove odluke pokazan kao psarni sumnjiv i na kraju kao nezakonit. Ispostavilo se međutim nakon toga u polemikama koje su uprvom redu dolazile sa stranica dnevnog lista Oslobođenje iz pouzdanih izvora kako se novinari Oslobođenja izjašnjavanju i u intervjuu jednog uglednog advokata Sarajeva koji se stavio na stranu Suda BiH zapravo ispostavilo se da su toj odluci vodi rat zbog kadrovskih rješenja između suda BiH i VSTV-a. Prema objašnjenju Oslobođenja radi se zapravo o pokušaju VSTV-a da na poziciju suda BiH dave odgovarajuću osobu koja ulazi u segment njegovih interesovanja a predsjednik suda BiH je navodno htio da zadrži poziciju na kojoj se nalazi da produži još jedansvoj mandat da bi se isključila mogućnost vrednovanja njegovog rada i dobijanja određene ocjene koja ga je spriječila u napredovanju poništen je ovaj pravilnik. Ja ne znam da li je to tačno. To je kalkulacija koja dolazi iz medija, ali s obzirom na pojedine informacije čini se da nije sve lišeno smisla, da ima dosta istine u tim tajnim izvrima Oslobođenja ali je to za nas, za ovu komisiju još jedna poduka da se ne sudi prema zakonu i u skladu sa principima pravne države nego sa potrebama odgovarajućih struktura u pravosuđu. Dakle, potrebama rješavanja kadrovskih pitanja i to dokazuje da VSTV, rukovodni kadar, ako tako mogu da kažem, koristi svoje pozicije u prvom redu ako tako mogu da kažem utjecajem u pravosuđu cjelokupnom a time i u svim područjima političkog pravnog života BiH to treba, zapravo i reći pred ovom komisijom jasno da je ovaj satav VSTV-a u većini koja tamo postoji, koje je donedavno postojalo kazalo kao samoregulatorni organ u postojećoj formi samo štetno pravosuđu u da sve političke snage u BiH, NGO, posebno stručna udruženja pravnika, sudija morali da djeluju jako brzo i da budu vrlo glasni u formuliranju zahtjeva i uputstava s obzirom na povredu zakona i svih kodeksa koji važe u pravosuđu. Vjerovatno nisam sve detalje odgovorio ali pretpostavljam da nam je okvir

sasvim dovoljan. Svi detalji su u mojoj ekspertizi objašnjeni i do sada nije bilo nikavih ozbiljnijih glasova otpora odnosno osporavanja pojedinih teza o toj ekspertizi.

DAMIR ARANUT

Hvala profesore Šeačeviću vrlo inresanto ovo što se sad reklo oko ovih navoda vezano za ocjenjivanje, dosta slično i na tragu onoga Predstravnika Ureda disciplinskog tužitelja BiH. Kako sam već reko gotovo sva moja pitanja su priperemljena ranije su iscrpila ranije dok ste izagali. S obzirom da ste u mnogo me odgovorili na ono što sam namjereavao pitati, međutim u jedno segmentu ste govorili o nečemu što mi je dalo povov za pitanje. Dakle, u gotovo svim svjedočenjima uključujući i vaše danas mi smo čuli o akutnim problemima u BiH pravosuđu, neki su ranije čak i stanje u samom VSTV opisali kao katastrofalno i ja nema sumnje da će naš izvještaj uzeti sve to u obziri da ćemo predložiti opsežne zakonske izmjene kao rezultat ovih salušnja i pribavljanja dokumatacije. Međutim u međuvremenu ova komisja dnevno zaprima predstvke građana koji u praviliu nas obaještavaju da su izgubili vjeru u sistem u pravdu u voja zemlji i da im ova komisija daje neki nadu. Mi naravnoi nemamo bilo kakve nadlležnosti da odlučujemo pojedinačnim predmaetima ali ja indikativno da građani opet nama pišu. U tom međuvrmeneu do nekih novih izmjena i dopuna zakona, do rješavanja ovih problema koje mi čijemo možda bi se u nekoj drugoj zemlji u ovom moeđu periodu ljudim moglo sugerisati da se obrate instituciji ombudsmena ali evo i ovga što smo čuli od vas danas to nije solucija. Isto tako mi smo endavno zaprimili i žalbu na njihov rad javila nam se osoba kojoj je pet puta u dvije godine, čitam iz same odluke ombudmsna, ne iz onoga što je osoba rekla, promjenjen radno pravni staus i to u javnoj upravi ne u privatnoj firmi, a ombdsmeni su to okarkterisali kao rezultat narušene komunikacije. I ako se radi o običnom službeniku koji ima problem sa izuzetnom moćnim visokopozicioniranim politčarema, ali odgovranost je izjednačena a sam potupak je trajao duže od godinu dana. Također smo iz mejda nedavno čuli da ombudsmeni obustavili postupak vezano za pravo djece u Glamoču da uče srpski jezik i nacionalnu grupu predmeta iz nekog činovničkog razloga da neko nije ogovorio na upitnik institucije ombudsmena i onda su oni to sa svojim pravilnikom obustavili postupak, ali nisu ootvorili i ako su mogli po službenoj dužnosti. Uglavnom pitanje moje je može li ovakva institucija ombudsmena i pored ogromnih zakonskih ovlasti o kojima ste vi dijelom govorili donekle nadomsjetiti ovo neefikasno pravosuđe u tom nekom međuperiodu ili to jednostavno je dio ovog problema.

EDIN ŠARČEVIĆ

Nisam čuo jer imama akustični problem ili starim naprosto možete li jeoš jednom ponoviti samo nešto glasnije.

DAMIR ARANUT

Može li ovakava institucija ombudsmena, i pored ogromnih ovlasti koje ima, zakonskih ovlasti, da otvara predmete po predmetu i da interveniše sudskim postupcima to su neke zakonske ovlasti ali može li ovakva institucija u tom nekom među periodu nadomjestiti odnosno dati neku nadu građanima ili je i ona sam dio nekog tog većeg problema kada je upitanju pravosuđe.

EDIN ŠARČEVIĆ

Kao što sam vam reko ja se oslanjam na naše analize, mišljenja sa je institucija ombudsmena je potpuno suvišna u cijeloj BiH da nije u funkciji zaštite ljudskih prava nego u funkciji zaštite pozicija njihovog rukovodstva i dijelom osoblja. Ja mislim da institucija ombudsmena da institucija ombudsmena nije nikakvo rješenje niza kakav delikatni spor koji se tiče ljudskih prava, vi ste sada napomenuli nekoliko slučajeva imam ovdje dokumentirano još više prousta ne riješenih slučajeva, imamo slučaj diskriminacije koji je opisan u ovoj knjizi. Ja preporučujem da malo otvorite i da vidite taj sumarij neriješenih i otvorenih pitanja čak i da pročitate malo biografije samih ombudsmena možda će se stvari u bitnoj mjeri razjasniti. Ne mislim da ona u ovoj formi, ne samo bitno nego čak i periferno može poslužiti kao neki nadomjestak za sanaciju svih problema u području ljudskih prava koji su se nagomilali. Ona ima širke ovlasti ja sam sam više puta testirao njen rad podnošenjem različitih zahtjeva i sve ovo što sam reko mogu vrlo precizno dokumentirati vlastitim slučajevima koje imam pažljivo obrađene i slučajevima osoba koji su pisali za nas analize. Mislim da se tu ništa u sistemu ombudsmena neće promijeni do sljedećih izbora ombuds osoba koje trebaju da vode. Mislim, što se tiče pozicioniranja u pravnom sistemu a je još uvijek najefektivniji i najbolji sistem zaštite, ustavni Sud BiH. Uz sve ove nedostatke koje sam rekao smatram da je to jedini garant ljudskih prava i svih drugih ustavom zagwarantiranih prava u BiH, i da se u pogledu pravosudnog sistema mora usmjeravati svaki građanin prema ustavnom sudu BiH bilo da se pokuša direktno obraćati sudu bilo da iscrpi sve pravne lijekove onda uđe u postupak apelacije koja doduše traje dvije, tri godine ali je jedina mogućnost efektivne pravne zaštite. Prema zadnjim informacijama iz suda u Strazburu gomilaju se i pritužbe na rada našeg Ustavog suda i na odluke koje donosi posebno u krivičnom

pravu, području pritvora i sl, dakle postoji tu jako puno nreređenih i otvorenih pitanja ali nema ovde adekvatnije i bolje opremljene instance od samog Ustavnog suda BH. Dužan sam pred vama svima uz ono što sam rekao što ne ide u korsit ustvnog suda BiH, da napomenem da taj sud ima obrazovane stručne saradnike koji su ososobljeni da na najboljem nivou donesu obrazložene odluke o povredama ili ne povredama ljudskih prava. Međutim jasno često se su stručni saradnici pod pritiskom svojih šefova i moraju ponekad da revidiraju vlastite odluke u skladu sa njihvom zahtjevima što u nekim od predmeta opet pokazuje da postoji specifičan senzibiliet sa domaćih sudova prema vlestitim političkim bazama u BiH to još jedan put samo ptkrepljuje moj nalaza o ustavnom sudu sa početka. Ombusmanmen za ljudska prava mogu biti korisni potpuno novoformiranom sistemu izbora ombudsmena uspostavljanja novog sistema njegove nadležnosti i eventulne kontrole njegovog rada jer uperevo danas dne podliježe nikakvoj kontroli u ovoj formi mislim da jet ta instucija pogodna za neku vrstu pravne utjehe ukoliko čovjek ne može ništa da napravi ili ako hoće da prestraši odgovrajuće upravne strukture jednim strašilom koje eto tako može po neku pticu da otjera sa njive ali nekih ozbiljnijih pravih zahvata iz institucije ombudsmena ne treba očekivati niti treba građanstvu signalizirati da je to pravo mjesti za liječenej njihiovih pravnih problema.

DAMIR ARANUT

Hvala vam. Ovo što ste govorili o Ustavnom sudu mogli smo se u BiH uvjeriti, početkom pandemije Federacije je posevbnno uvela restriktivne mjere, posebno po pitanju djece i ustavni sud je tada postupio, nije čekao apelaciju, to bi bila prednost jel ombudsmen normalnom sistemu da postupk brzo potraje, međutim ustavni sud je tada napravio jednu vrstu presedan niej čekao apelaciju i nije čeko iskorisštavanje par pravnih lijekova već je postupio direktno po obraćanju građanina i odlučio da postoji diskriminacija djece i starijih osoba. I ako je cilj bio opravdan mjere koje su poduzete nisu bile razumne i opravdane, tako da u tom slučaju zaista postojala je.... mogu li samo još vrlo kratko. Ako sam dobro shvatio mi nemamo problem sa domaćim kadrovima, ja se zaista nakon 15 sjednica ove komisije mogu složiti da u BiH imamo strahvito kometentetne obrazovane pravne stručnjake. Mi ustvaru u ovoj zemlji imamo probelm sa onima koji postaljaju kadrove dakel nije ako sam dobro shvatio i ako vas mogu pitati da pitvrдите, nije poenta da mi imamo strance možda bi precizinje bilo, da bi bolje bilo kad bi nam kadrove naše postavljali stranci jer onad ti kadrovi nebi dugovali ništa ovm političkim sturkturama pblem je u onima koji psotavljaju kadrove a ne u nedostatku kadrova uBiH, domaćih kadrova.

EDIN ŠARČEVIĆ

Ja sam u zadnjih 10 godina osvjedočeni pobornik domaćih pravника upravnom sistemu BiH, saradnici za javni pravo su bili iz cijele regije iz Hrvatske, Srbije i BiH u najgorem slučaju ako nemamo domaći kadar, u čiju stručnost ne možemo sumnjati ni imamo fantastične kadrove u Srbiji i u Hrvatskoj, čak i u Crnoj gori rak obih za određena područja, prema tome kad kažem domaći ja mislim a pod domaćim sve ovo što ulazi u jezičku zajednicu, koja se razumije ne samo u BiH, ali hoću da istaknem da sa miamo priliku da testiram niz pravnika iz pravosuđa i tužilaštava iz univerzitetskih stolic, ja sam zaista bio oduševljen sa pravnicima koji dolaze iz advokatura iz Banja Luke, par pravnika sa pravnog fakulteta u Banja Luci, sa tužiocima i sudijama mlađe generacije, da jer to su ljudi koji su negdje 85- 88 godište oni su fantastično obrazivani imaju odličan senzibilitet za tumačenje pravnih propisa, poznaju domaću praksu kako u regiji tako svijetu međutim svi oni danas zaposjedaju pozicije savjetnika ili rade na izvjesnim projektima i rade na mjestima gdje nemaju nikakva pristup mjestima gdje se donose odluke, bilo kakve strateške odluke, čak o tužilačkim odlukama možemo maštati. Radi se se zapravo o pravnicima koji su obrazovani dijelom u BiH dijelom u inozemstvu većina, njih je prošla određene dijelove inostranog obrazovanja na moje nezadovoljstvo mislim da je to šteta uglavnom anglosaksonskom našem pravnom sistemu bilo bi jako dobro a malo počnu govoriti i njemački jezik da se počnu obrazovati u njemačko- francuskom sistemu ali sve u svemu kada saberete postoji ogroman neiskorišten pravni potencijal u BiH i to među ljudima srednje generacije onih koji danas imaju između 35 i 40 godina. Sudovi, vrhovni sudovi RS i BiH su pravi rasadnik perfektnih sudaca koji poznaju materiju u najboljem evropskom maniru i nebi ih se stidio ni jedan vrhovni sud u cijeloj Evropi. Međutim oni nigdje nisu zapravo eksponirani ni u kakvim tijelima oni rade svoj svakodnevni posao, poznaju ga jako dobro, nisu ambicionirani neće naprosto da se maltretiraju da se izlažu bespotrebnim ponižavanjima ukoliko dođu na odgovarajuće mjesto. I to je problem koji se može najvjerojatnije riješiti na neki način ja nisam stručnjak za tu vrstu rješavanja problema možda stranci da imenuju ali samo naznaka da se naprave neka domaća tijela u koja ćemo naći adekvatne osobe. U svakom slučaju ovo što danas imamo u prvom redu u tzv Tegeltijinoj većini u VSTV-u i što imamo pri VSTV-u i tri tužilaštva u formi šefova tužilaštava to zaista nije najpismeniji kadar, najmoralniji najintegralniji pravni kadar to je otprilike neki talog koji u normalnim uslovima jedne određene države uređenog sistema dobrim dijelom ne bi mogao dospjeti dalje od pisarnice, portirnice, a nikako na mjesto gdje se odlučuje o strateškim pitanjima o pravosuđu.

BRANISLAV BORENOVIĆ

Velo kratko, da li bi popravilo stanje način izbora ključnih ljudi u pravosuđu na način da u tužilaštu BiH tužioci tajno biraju glavnog tužioca, u sudu sudija biraju tajno predsjednika suda, kantonalnog, Republike Srpske, Fereracije, da li bi to promijenili stvar.

EDIN ŠARČEVIĆ

Samo taj kriterij ne, ukoliko bi se kriterij za kandidate pooštrilo plus tajno glasanje to su dva elementa koja bi recimo prema mojoj sadašnjoj prognozi poboljšala situaciju u pravosuđu. Međutim mi znamo iz nakih neptovjeih informacija i razgovora iz VSTV a o nekom žlijebnaju, nekim loptama zaleđenim hladnim loptama, da se tamo naještao izbor namještenih kovta pri VSTV-u. Ja ne znam da li je to tačno, ja znam da ukoliko postoji neka kriminogena struktura koja vam dođe an rukovodno mjesto i nema te modela i načina da spriječite izigravanje pravnih procesa. To je svakako dobar i prohodan sistem ali nije apsolutna garancija. Vi imate na čelu današnjeg VSTV-a čovjeka koje je došao na tom mjesto iz osnovnog suda bez ikakih karijernih referentih tačaka koje je ga proporučuju iz sve to je došao na to mjesto ostavljajući iza sebe negativan revizorski izvještaj u kome je pokazan niz prekršaja na koje nikada nije odgovarao. Vi ste zapravo čovjeka doveli na čelo institucije sa mentalitetom nekog potencijalnog kriminalca ili ne znam kako bih ja nazvao taj fenomen. Personalnim rješenjima tu instituciju dovedete pod kontrolu takvih osoba, vi ćete samo za godinu dvije dana imati atomsku reakciju koja će umrežiti kriminalnu energiju i imaćete stanje kakvo danas imamo da vam se nudi mjesto tužioca u Bjeljini da biste napustili mjesto u VSTV-u da na to mjesto dođe čovjek koji će učiti da se dalje mogu aranžirati, mjesta ostalih sudaca da birate za sudca BiH čovjeka koji je plasiran na 13 mjesto svih 12 mjesta preskočite. Vi izigrate porpuno kriterejume stručnosti i dovodite neke druge kriterijume, podobnosti trgovinu interesima, utjecaj ja ne znam čime već. Vi ste imali za izbor sada na predsjednika suda BiH izbor čovjeka koji je došao na to mjesto i ako nije zadovoljavao formalne kvalifikacije, nije imao odgovarajući broj godina na rukovodnim pozicijama on je i pored toga izabran na mjesto sudca i to u dva glasanja. U prvom glasanju su glasovi bili jednaki nakon drugo glasanja nakon što je predsjednik VSTVA-a obavi razgovor sa sadašnjim sudijama onoga jednog neustalnog je mogao nagovori da glasa za ispravni stvar, dakle za tog novog suca. On je ušao na mjesto predsjednika strateški važnog suda koji je do tada imao ozbiljan ugled koji nije ni danas narušen ali je od toga časa prekršeno

pravilo koje sam ja pozdrvio da se ne bira prema etnočkom kriterijumu do tada je to bilo mjesto bošnjaka tada je došao čovjek koji nije iz bošnjačkog korpusa ja ga pozdravljam ali uz kršenje formalnih uslova za odgovorajuću poziciju. Mi i danas nakon završetka prvog mandata jedan skandal koji je iskonstruisan koji nevjerovatno nam nikakve veze sa stvarnim radom pravosuđa ali nam pokazuje da postoje apetiti za odgovarajuće funkcije da se mjesto pozicija a sudovima ili VSTV-u koristi kako bi se aržirale odgovarajuće pozicije na pravosuđu kako bi se sve uvezalo u jedan idealna sisem u kome ćemo mi kao obični građani kad tad nastradati. I upravo taj model ne možemo, ja nemam ne postoji recept koji će ga definitivno otkloniti. To što vi predlažete pooštavanje ktireijuma, ko može biti, tajni izbori su svakako najsigurniji prohodan tok ali dok god postoje kriminogene stuktire na vrhu samog pravosuđa ne psotoji garancija da će taj model funkcionirati.

DAMIR ARNUT

Hvala vam, pošto sigurno neće stranci postavljati nosioce pravosudnih funkcija, teško da ćemo se vratiti u period kada samo imali strane sudije i tužioce..

EDIN ŠARČEVIĆ

To je naučna fantastika...

DAMIR ARNUT

Upravo zbog toga ova komisija i traži recept da eliminišpemo ove pojave koje su sad postale akutne upravo to je mjera uspjeha ili neuspjeha možemli naći recept, upravo ovakvi razgovori sa stručnjacima i onima koji praktikuju ova pitanja pomaži nam da budem bliže tom receptu. Ono što je definitivno nakon ovih 15 sjednica da se probelm sve više identifikuje i sve jasnije identifikuje, to će zaista biti pronalazak jednog ovakvog recepta da zaustavimo ove pojave i da taj izbor dakle ne samo modalitet izbora, već i rezultat izbora rezultuje kvalitnim i nepotkupljivim pravosudnim institucijama. Imamo li još ...

EDIN ŠARČEVIĆ

Kao ugledni pravnik vi ćete se uvijek susretati sa kluzulom da neko mora biti ugledan pravnik. Tu je kluzulu potrebno precizirati. Treba prepisati iz Srbije šta znači ugledan pravnik. On mora uvijek mora biti iz sistema obrazovanja, dakle internog doškolovanja ali onda imate uvijek stručni radovi objavljeni radovi poznate presude koje je donio i naravno da nema nikakvih karijernih mjesta koje se mogu iz privatnog života preseliti u ovaj javni život. Na taj način ste zapravo već konkretizirali uslove za njegov izbor. Mislim da Srbija ima dosta dobro uređenu tu kluzulu uređenog uglednog pravnika i treba prepisati iz njihovih kriterijuma za izbor u BiH. Naravno tajni izbori premda teška srca moram konstatirati da se sve mora početi od reforme VSTV-a i pooštavanja izbora za predstavnika VSTV-a to je .. o tome nema nikakve rasprave moraju se ograničiti uslovi za izbor predsjednika VSTV-a, čak sam mišljenja da to nebi trebalo biti inekto ko je iz nižeg suda se mora ograničiti preksom. Bilo bi idealno kada i to bila osoba pred penzijom koja više nema ambicija da radi pravosuđu, možda bi u VSTV čak u nekoj formi trebalo uključiti i bivše sudije najviših sudova, ne kao članove možda kao neka savjetodavna nadležna tijela. Dakle ojačati onu strukturu koja nije lično povezana sa budućim pozicijama, pozicioniranjem sebe porodice, ljubavnice u pravosuđe, sve su to elementi koji su se ovdje pokazali kao otežavajuća okolnost u izboru sudaca i tužilaca.

DAMIR ARNUT

Hvala gospodine Šerčeviću imamo li još prijavljenih. S obzirom da nema ja vam se iskreno zahvaljujem u svoje ime i u ime cijele komisije na ovako iscrpnom izlaganju na odgovor na konkretna pitanja na konkretni način i na cjelokupni saradnji koju ste iskazali. Hvala vam još jednom i mi sada nastavljamo sjednicu.

EDIN ŠARČEVIĆ

Hvala vama ja sada moram sjednicu napustiti imam sastanak u 16 sati. Za komisiju ostavljam ove tri knjige znam da je najteže čitati ali može se to i na preskok, ovde je o VSTV također kazano modelskih rješenja koje mogu biti dosta od koristi i naravno drago mi je da sam neke od vas upoznao ovde u ovoj komisiji. Želim vam trnovit put do rješenja i što više primjedbi iz političkog života jer samo na taj način se može rezistirati kavalite. Ukoliko budete izloženi samo hvalama i apologiji vašeg rada znajte da nešto s vama nije u redu. Hvala lijepo.

DAMIR ARANUT

Hvala vam profesore. Zaključujem drugu tačku dnevnog reda.

Ad. 3.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda saslušanje svjedoka pred privremenom komisijom, advokata Ifeta Ferageta. Pitam za članove komisije ima li potreba da napravimo vrlo kratku pauzu. Pet minuta. Nema potrebe? Vidite ko god izađe nemamo kvorum, tako da ja iz praktičnih razloga dajemo pauzu. Dakle pet minuta pauza opnda ćemo početi sa tačkom tri.

Saćemo snastavit čim osiguramo kavorum, gospodin Begić je tu vraća se. Imamo kvorium, već sam otovrio treću tačku dneвно reda, saslušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom, advokata Ifeta Ferageta. Gosopdine Feraget je danas s nama ovdje hvala na dolasku hvala na saradnji sa komisijom koju ste pokazali i u skladu sa našom praksom na prethodnim sjednicama ja ću vas zamoliti da date svoj osvrt na situacijuu pravosuđu u BiH iz vaše prakse sa stanovišta, vašeg stručnog mišljenja a nakon vašeg uvodnog izlaganja zamoliću članove komisije da postave pitanja u skladu sa svojim intersovanjima i eventualno vezano za neke od tema koje se dotakneta tokom svoga izlaganja. Izvolite gospodine Feraget i hvala još jednom na dolasku

IFET FERAGET

Hvala vam lijelo gospodne Aranut, hvala na pozivu naravno pozdrav svim članovima komisije i ujedno da izrazim svoju zahvalnost i poštovanje na ovome što radite svjesni koliko je veliki posao ispred nas. Ali ako budemo razmišljaji na onom noivou na kojem se brinemo možda i riješino problem a svi smo zabrinuti. Dakle ja sam izuzetno zabrinut za stanje u praovosuđu. Studirao da mu Banja Luci bio sam jedan od najboljih u generaciji, advokatsku kancelariju otvorio 1990 u Banja Luci nakon toga sam morao napustit Banja Luku iz poznatih razloga, nakon rata sam počeo radtiti kao advokat u Sarajevu i još uvijek radim kao advokat. Jako je dobro što je ova priča o pravosuđu dospkela na privih nekoliko mjesta te top-liste tema o kojim ljudi počinju da razmišljaju jer počinju da shvataju da ovo više nije tuđi problem da je ovo vlastiti problem. Nektoksična klima koja je stvorerna u društvu prvenstveno od strane političatra je prenijeta u pravosuđe, kad kažem pravosuđe potpuno sam svjestan i siguran da mi ustvari nemamo pravosuđa. Mi imamo jedan sistam koji ne funkcioniše imamo sistem koji je duboko korumpiran koji danas čine nemoralni i nestručni ljudi uz izvinjenje naravno onima koji

su izuzetci i izamjerku zašto što šute. Biti izuzetno cijenjen i pošten sudija, tužilac a takvih je još uvijek većina, a šuti cijelo vrijeme, ne daje nikakav doprinos da se neke stvari promjene predstavlja na određen način kompromis i slaganje sa komoletnom situacijom što ja naravno ne mogu da pozdravim. Nije problem u ovim lošim, nego je problem u nama koji ne činimo ništa da ih se riješimo. Obzirom da je VSTV jedan Evropski patent, jedno civilizacijsko dostignuće koje je prepisano ili prenijeto u našu stvarnost bez odgovarajućih priprema nekako je previše brzo, previše se brzo dešavalo mnogo stvari i kao u nekom snu odjedanput ste mogli vidjeti da se na čelu tog vijeća nalazi Milan Tegeltija. Tako je to meni djelovalo. Dakle kada sam ja počinjao svoju advokataki karijeru sjećam se prvih dana kada sam bio advokatski pripravnik u Banja Luci 1988 /9 godine pa kada su mi principi govorili da idem kući a ja bih ostao tamo negdje u nekoj sporednoj sobici zato što bih slušao svog principala njegove prijatelje sudije tužioce koji su bili iskusni a svoj ostanak sam pravdao time rekao sam, šefu ja još imama nekog posla. Nisam ništa radio ja sam samo slušao kako ljudi iznose određene probleme. Danas je taj nekakav stid zbog toga što ćete u sudnici izaviti neku glupost ili što ćete napisati optužnicu koja je unaprijed osuđena proast, nestala. Sa gubitkom tog stida nestao je moral, nestankom morala dobili smo oovo visoko korumirano stanje u pravosuđu. Ono što ohrabruje jeste postojanje ove komisije i ono što se dešavalo u prethodnom periodu izvještaj gospodina Rajnharja Pribea i ta neka nada koju nam na smiej niko ubiti da to je nada ne smijemo i možemo promjetniti stanje. Kada govorimo o vladavini prava to je jedan koncept jedan idealni koncept koji podrazumjeva vlast a i vi ste dio te zakonodavne vlasti ali ste ograničeni u svom djelovanju zakonima. Sljedeći uvjet su zakoni koji trebada budu odgovarajući po svojim spovjstvima i konačno treći, taj nekakav atribut vladavine prava jesu garancije, institucionalna garancije da ćemo neko pravo koje je propisano moći i ostvariti. Šta mi imamo od toga? Vrlo često imamao odluke državnih organa ili odluke vlasti bez obzira da li se radi o zakonodavnoj izvršnoj sudskoj koje su potpuno nezakonite. Sankcija nema zakone koji su potpuno neprecizni i imamo na kraju situaciju da sistem kao sistem ne funkcioniše, a predmeti koje ja vodim najbolje pokazuju da je to tako. Ja ne znam da li sam ikad porčitao lošiji zakon od zakona o VSTV. Dok nisam počeo raditi na slučaju Memić a nakon toga i Dragičević silom prilika natjeran da malo više pratim i ova političko-pravna zbivanja, počev od VSTV- a dešavanje u sudovima u tužilaštvima itd ja nisam mogao vjerovati da je taj zakon prošao određenu proceduru da je prošao određene filtere i da je moguće uopšte da se usvoji jedna takav. Neki dan ste imali za svjedoka glavnu disciplinku tužiteljicu, a uvjet da biste imenovali glavnu disciplinsku tužiteljicu je stručnist na polju prava. Dakle osnovno oružje VSTV- a na tom putu u cilju uspostavljanje efiksnog profesionalnog i nezavisnog pravosuđa jeste kontrolisanje po logici

stvari, kontrolisanje rad sudija istužilaca. Naravno niko nije pobornik ni kažnjavanja ni neko misli da se ljudi u pravosuđu, tužioci i sudje mogu sankcijama natjerati da budu bolji. Ključ je u imenovanju i kriterijima koji su toliko loši da imate jednu disproporciju. Ja u potpunosti podržavam ono što je uvaženi profesor Šarčević rekao, dakle mi imamo fenomenalne kadrove. U našem pravosuđu imamo sudije i tužioce koji su vrijedni svakog divljenja. Međutim dešava se jedna negativna selekcija. Dešava se ono što u običnom žargonu ili u običnom životu da se oni nesposobni udružuju. Njih je više. Obično ljudi koji na neki način odskoču ne žele da sebi prave bilo kakve probleme, bilo kakvim kandidaturama imenovanjima itd. Oni koji su manje sposobni, koji su nesposobni imaju odrađene tabore i imate određene situacije da tužioci ili sudije u većini slučajeva šute. Imate situacije kad sudije ili tužioci na tim njihovim stancima, kolegijumima kako ih zovu iznese određeno mišljenje i on dobije odgovor ali u glas od tri, ili više kolega u glas, da ti znaš malo bolje ti bi ti riješio. Dakle, tu dobije odmah poruku da u svakom sudu u svakom tužilaštvu postoji struja koja je vodeća, postoji ljudi koji određuju klimu ljudi koji će biti glavni tužioci nakon glavnog tužioca i to se uglavnom potvrđuje. Mi to pratimo već dugi niz godina i kad god se desi određeni izbor pogodimo ko bi mogao biti nasljednik, što je jako loše. Vrlo često to su ljudi koji su potpuno nekompetentni ali nemaju stida i imaju hrabrosti iz nekih razloga njima znanih da se prihvate tako odgovornog posla, zato što znanju da će imati odgovarajuću zaštitu. Nisam pristalica toga da formiramo previše komisija, nisam pristalica toga, evo danas smo mnogo slušali o ustavnom sudovanju itd, to nije tema ove današnje sesije niti rada ove komisije ali ustavni sud nam je jako važan kad izgubimo svaku nadu onda gledao prema ustavnim sudu. Evo u predmetu Dragičević ja čeka već 18 mjeseci odluku ustavnog suda, u predmetu Memić ustavni sud je, ja ću to otvoreno reći, po meni je donijeo nezakonitu odluku nakon svega 3,5 mjeseca. Da sam u pravu potvrđuju odluke kantonalnog suda koji je nakon toga dva puta presudio da se saobraćajna nesreća nije ni desila. Da sam u pravu potvrđuje da ustavni sud nije dobio zapisnik o uviđaju koji je ključni dokument jedne saobraćajne nezgode ili nesreće. Tražio ga je nije ga dobio. Zašto ga nije dobio ili ga je dobio a nije prenetovan, ja mislim da ga nije dobio jer ga nisam našao u spisu zato što se u prilogu tog zapisnika nalazi skica na kojoj piše ubistvo. Piše ubistvo a dostavljate sudu zapisnik o uviđaju. A na skici lica mjesta piše da je to ubistvo. Dakle nisam pristalica komisija nisam pristalica da stvari bezpotrebno komplikujemo jer mislim da rješenja nisu toliko komplikovana, da do njih možemo doći bitna je samo spremnost. Kako? Dakle ocjenjivanje rada sudija i tužilaca je vjerovatno ključna tema i ovog vašeg rada jer jedini ako na pravilan način postavimo stvari vezano za ocjenjivanje imaćete kadrove koji će napredovati shodno svom znanju i svojoj stručnosti moralnosti itd. A u obrnutim situacijama će nam se dešavati ono što

već imamo danas. Kada su u pitanju sudije interpretacija zakona, tumačenje zakona je temeljna djelatnost svakog sudije i ne možete ni pomisliti da sudiju kažnjavate zbog toga što je zakon primjenio na ovaj ili onaj način. Međutim zakon o VSTV-u na jedan vrlo šturi način propisuje disciplinske prekršaje pa se onda u stvarnosti dešava kada sudija zlonamjerno ili zbog ne pažnje, zakon kaže nemar ili nepažnja, to je onaj nesvjesni nehat. Dakle imamo svjesni nehat kada smo svjesni da svojom radnom možete izazvati zabranjenu posljednicu ali o ipak mislim hajde neće se to meni desiti. Sudija nebi vjesno smio primjeniti zakon na pograšan način u ubjeđenju da mu se ništa neće desiti. Ali nesvjesno mu se to može desiti. To je ona ne pažnja ili nemar. Ako se to ponovi više puta onda takvog sudiju morate pozvati na odgovornost a vrlo često u takvim situacijama dobijete odgovor kako sudije imaju punu slobodu u interpretaciji zakona. Nije to sporno, ja cu vam navesti samo jedan primjer naravno. Nećemo pominjati ni imena ni sud ni koji je sudija. Jedan banalan spor koji na može biti banalniji. Radi se od dvojci komšija od kojih jedan mora da koristi sedam kvadratnih metara svusjedne parcele svoj komšije da bi koristio svoju parcelu. To mi zovemo služnost u moju korist će se upisati pravo da koristim sedam kvadrata vašeg dvorišta jer drugačije ne mogu da pristupim na svoje zemljište. Vještak je to izvještačio. Utvrdio da je to tako. E to je problem koji se rješava na jednom ročištu za neki 7-10 dana sve skupas a vjetačenjem, sudija ga je odbila taj moj sudbeni zahtjev ja sam se žalio, kantonalni sud je usvojio žalbu ona jedrugu put usvojila moj tužbeni zahtjev ali me odbila sa troškovima, zlonamjerno. Ja sam se ponovo žalio kantonalni sud mi je dosudio troškove. 11-12 godina smo potrošili, ja sam podnio prijavu VSTV-u koji mi je reko da sudije imaju slobodu interpretacije zakona. E to vam je to, ta praksa koja treba da prestane, ako vi kao advokat ili kao ljekar niste u sranju da procjenite koji lijek treba pacijantu, kako ne zna dati lijek. To je bio jednostavan spor koji je trebao trajati kratko. Trajao je 12 godina. Sudije primao platu svih 12 godina, kantonalni sud se bavio s tim niko se ne upušta u detaljnu analizu. Zato uvijek kažem na opštem nivou s diskusijama nikad nećemo riješiti sve probleme. Ali kad se upustimo u pojedinačne slučajeve bez da spominjemo imena ona možemo doći do mogućih rješenja. Dakle interpretacija zakona jeste temeljna djelatnost sudija ali tu treba postaviti određena pravila zaštite jedan predmet traje godinu dana a drugi predmet traje 12 godina. Zašto se jedan predmet uzima u rad odmah a drugi nakon dvije do tri godine uz opravdanje da se nešto desilo. Međutim cijenim da su sudovi mnogo bolji dio pravosuđa od tužilaštva. Pa hoću da posvetim dio pažnje tužilaštvima. Dakle, desila se 2003 godine jedna reforma do doktora su neke moje kolege govorili u skladu a novim procesnim zakonim, ja kažem to je 17 godina. Još malo je zakon punoljetan, još uvijek neko kaže u skladu sa novim procesnim zakonodavstvom ono što je ključno za ovu reformu jeste da su tužilaštva potpuno nepsremna preuzela jedan

ogroman posao koji se zove istraga. Dakle, nisu bili dovoljno educirani imali smo komične situacije u sudnicama u samom početku ovdje je mješavina jedan kontinentalno mješoviti postupak sa primjesama u dobrom dijelu anaglosaksonskog odnosno angloameričkog prava koji je po meni odličan. Dakle imamo strančki postupak i imamo suca koji gleda advokata koji se nadmeću, dokazuju teze i optužnice i na kraju presuđuje. Međutim imamo i suca koji u svakom momentu tako je zakon propisao svaki dokaz kad god on to hoće. I ja sam se pitao u procesu Memić, evo ja ću platiti troškove vještačenja sudija odredite vještačenje po nekom Sobračajnom fakultetu izvan BiH taj moj prijedlog nije prihvaćen. Onog momenta kad kao sudija posumnjate u tačnost onoga u šta vas ubjeđuje tužilac sudija ima instrument. Pravo je pitanje koliko sudija poseže za tim alatom. Sudja kaže OK u ovom momentu ćemo stati s vašim dokazima izvest ćemo samo jedan dokaz to je sobračajno ili prometno vještačenje fakultet Beograd ili Zagrebe nije bitno. Tu bi se cijela stvar završila, međutim mi smo ušli u petu godinu. I taj postupak košta milione maraka. Venecijanska komisija koja je dala na neki način zeleno svjetlo i VSTV ali je stavila ogroman broj primjedbi sasvim sigurno je uočila ključne nedostatke koji kad su u pitanju tužioci koji se tiču spremnosti odnosno nužnosti da tužilac postupi po neleganim zahtjevima. Ako glavni tužilac tužiocu naradi da vodi istragu koja asvim sigurno ne odgovara stvarnom stanju stvari šta mislite šta će uraditi tužilac. U ovoj konstalcoiji odnosa tužilac će voditi istragu za sobračajnu nesreću i ako se ona nije desila. I da stvar bude još gora, inspektor iz MUPa kantona je na na licu mjesta naložio to mladom tužiocu u predmetu Memić rekao, tužioče ovo vam nije sobračajan nesreća. A ovaj mu je odgovorio neka sada bude sobračajna nesreća. Dakle imate situaciju u kojoj bi se tužilac pretpostavljam svako onaj ko je nroamlan i ko se birne o tome da sačuva i svoje ali dostojanstvo ljudi u odnosu na koje postupati trebao imati mogućnost da se odbrani od takvog jednog nelegitimog zakona. Mi to nemamo. Tužioci moraju imati adresu. Vi kao tužilac morate imati adresu gdje možete svaki dan uputiti pismo, da li je on anonimno da li je no, navadeno da gospodin glavni tužialac Begić je naložio da vi radite to i to da se vi ne slažete s tim i tražite nekavu vrstu zaštite. To mora postojati. Radi se o procjeni postojanja nekih okolnosti. To je jedna stvar, druga stvar je dokazi. Na kojim dokazima a to nabolji primjer slučaj Dragičević u Banjoj Luci, gospodin Borenović je bio u anketnom odboru zna svaki detalj ja sam mu izuzetno zahvalan pokazao to je čin i ljudskosti i hrabrosti i ne znam ni ja nazovite to kako hoćete, upustiti se u jedan velik posao uspješno ga doveo do kraja, neko kaže ali politika se umješala nije politika umješala zato što traže očevi ili majke, politika se umješala zato što njoj to treba. Da se zaštiti od progona jer oba slučaja su u direktoj vezi sa politikom i jedan i drugi. Zaključak dokaza ja sam od sudje Lpira čuo nešto što nisam nikogda čuo i ako se radi iskusnom tužiocu koji je koliko znam već

i u pežiji. Ja sam ga pitao samo jednu stvar tužioče zbog čega ste vi naredbu o provođenju istage, to jeste formalni akt, međutim tim formalnim aktom tužilac daje do znanja da u odnosu na određeno lice preuzima radnje zato što smatra da je možda izvršeno krivično djelo ali to nije sve. S tim aktom tužilac kaže sad sam ja šef ove parade. Vi ostali me ne zanimajte ni ministar Lukač, komesari apsolutno mi nije bitni ko ste šta ste, ja sam šef parade. Tu ulogu je zakonodavac dao tužiocu zbog jednog razloga, to je da se obezbijedi zakonitost pribavljanih dokaza. U Banja Luci je sudija Lepir nakon stotinu dana donio naredbu i sve ono što je je anketni odbor uvrдио spada u smeše, u potpuno nezakonite dokaze i tu više nema razmišljanja. Ti ljudi su momentalno morali biti procesurani, svi. Njegov odgovor je bio: Pa Feraget morao sa pustiti policiju da utvrdi da postoji osnova sumnje. To je da kamen spoticnja to je ono po čemu smo mi ovdje na balkanu pozanti, to je ta poizoljna primjena prava. Nema treba nma koja treba biti mnogo jasnija. Naša norma glasi u situaciji kada postoji osnov sumnje tužilac provodi naredbu o provođenju istage. Nekada je to prije rata bilo drugačije pa je postojao pred krivični postupak, s tim se bavila policija. A kad stvar dođe do tužioca odnosno do istažnog sudije taj prag je bio osnovana sumnja. Istražni sudija je pokretao istagu tek kad postoje dokazi da je izvršeno krivično djelo sad jeto mnogo boljedasj to spušteno kaže ne moraj psotoajti dolazi samo okolnostiti na mogućnost da je izvršeni krivično djelo. I ta okolnost pronalaskom tijela Davida Dragičevića je bila je više nego očigledna. Ukupnost njegovih povreda je ukazivala se radi o fizičkom napadu brutalnom premlaćivanju nakon toga ste dobili informaciju da je utapanje to je lažni nalaz, nakon toga drugo vještačenje i tako dalje. Imao osnov sumnje kao osnov da se možda desilo nešto što mi zovemo krivično djelo. I tužilac spava punih stotinu dana. Policija pribavlja čitav niz dokaza snimaka preko nepoznatih lica koja nemaju veze sa policijom i svi ti dokazi su nezakoniti dokazi. I na osnovi toga konfrncija na kojoj policijakaže da to nije krivično jel oda to nije ubistvo nego je to zadesno utapanje. I vrhunac kad ministar Lukač zove galvnog tužioca i moli ga da donese naredbu o neprovođenju istrage. Zbog ovga ljudi kažu da mudrome više korsite neprijatelji nego budali prijatelji. S kojom drskošću i hrabrošću ministar Lukač zahtjeva od tužioca donošenje naredbe o neprovođenju istrage to je već dovoljan razlog da se pokrene ostaga i da taj čovjek procesira, zajedno isatužiocem koji je 100 dan spavao. U Sarajevu Dalida Buzić nakon 30 dana donosi naredbu o provođenju istage a tih 30 dana se poduzimaju oni kažu pojedinačen istažne radnje pribavljeni snimci koji su mogli biti pribavljeni nije slušan ljekar koji je operisao dijete nisu saslušani svjedoci koji su bili svjedoci ubistva itd, Ako se tužilaca ima mogućnost da se zaštiti od naredbi koje su su protvzakonite kome se on može obrati. Trenutni nikome, zato što kaže ja sam u kreditima, žena mi ne radi ili ai za mali

palatu, zbog toga sam pristo da vodim istagu kao da se desila saobraćajna nesreća, svakome je jasno da je u pitanju ubistvo.

Na čelo mutabiliteta, a to je ono kada je postojalo i danas postoji tužilac svjestan da je proimašio metu, kaže ja odustajem, časni sude. To se kod nas ne dešava. Na koji način osnažiti ohrabriti tužooce da ukoliko su promašili, a ne treba im baš uvijek zamjerati jer moramo biti svjesni da tužioci kod nas vode tzv kancelasijske istage, nemamo ni istagu tipa hodanja istažvanja na licu mjesta, putovanja itd. Tužilac vodi kancelsrijsku istagu za njega to sve radi policija. On je komadant parade. Pa ukoliko se ustanovi da je promašio metu onda častani tužilac tako je zakon propisao kaže je odustajem od optužnice, to nije sramota onda mora opravdati ukoje mpravcu, zbog čega je do toga dopšlo. I nešto ću o tome npravno reći konkretnoj odogovrnosti za učinjene propuste, knkretnim premsetrima kod nas toga nema. Vi vodite kao tužilac slučaj deset godina anagažovali ste sdrestva potrošili ste miline maraka na kraju sud donese oslobađajuću ili odbojajuću presudu, pojeo vuk magrca. A vi ste potrošili ogromna sredstava povjerenje javnosti narušeno dodatno pada. Taj princip, načelo mutabiliteta se najbolje vidi na ovom slučaju Memić, gdje tužilac toliko uporno pored dvije oslobađajće presude, mi pravnici kažemo *in dubio pro reo* kad advokati pošto nemaju vremena da se sprema samo ponvaljaju u završnoj riječi te tri riječi pa kao da mali više utiču na sud u sumji u korist optužemog. Predmetu Memić imate šest nalaza koji kažu da se nije desila sobračajan nesreća. Na žalost se desilo državni vrhovni sud prvu odluku ukine, ja sam reko da je ta odluka sastvni dio pokušanja zataškavanja ubistva. Ja sam sebi stvorio jedan resprektabilan broja kvalitenih neprijtelja, ali Boga mi se ne bojim zato što govorim istinu. Ako imate smao jedan dokaz koji ukazuje nato da to možda nije to krivični djelo i ili možda taj i taj koji ej optužen nije počinio to djelo sudi ma obavezu da oslobodi. Zato što se odluke dosnose vana razumne sumnnje, van svake razumne sumnje. Ovdje imate šest na nalaza, po tri od svake aobraćanje, mesicinske i mašinska struke. Svi govore da ovdje ne može biti govora od saobraćanoj nesreći. Vrhovni sud ukiuda ovu presudu zato što je našao povredu u jednom od ovih nalaza. OK ali ako konačna odluka ne može utjecati na ishod ovog psotupka suludo je bacati sredstva poreskih obveznika. Jer svaka odluka koju bilo koji sud u tom momemtu donese mora biti oslobađajuća. Iz tog razloga u Banaj Luci tužilaštvo idaje saopoštenja kako je istaga u toku. To je jako zančajno dakle vremenski tok istrage odgovrnsot za tok istrage i izvjšravanje javnosti o tome šta je urađeno po tom predmetu. Imamo jedan veliki problem za razliku od anaših komšija susjeda u Srbiji, Hrvatskoj već imamo određene primere koje bi i mi trebali slijediti a to je, kod samog otvaranje istrage, kod nas tužilac otvori istragu vi o tome nemate pojam, da ne spominjem imena novinara, ali sazna novinar da je otvorena istraga protiv mene. A zakon je dosnesen na

ovaj način da samo tužilac zna da li je istraga ne mora vas ni obavjestiti može osuda tražiti određene naredbe ako će vas prisluškivati ili ako bi obavio pretres većeg ureda ili stana onda vi to saznate, ali ako nema tih radnji gdje se zadire u ljudska prava onda vi i ne zante da se protiv vas pet godina vodi istraga, onda se postavlja pitanje kako to saznaju mediji. Dakle, taj zakon je donijet zbog toga da se to ne zna da bi ta istraga bila efikasna, ali sutradan čitate u novinama otvorena istraga protiv ovoga. Dakle, mi smo i taj dio upropastili. U Srbiji i Hrvatsko imaju bolje rješenje i puno pravičnije ako zakon daje pravo svakom osumnjičenom i optuženom pravo na pravično suđenje, onda bi on trebao znati da se protiv njega nešto radi. Dakle ja bih trebao znati da li protiv mene neko vodi istragu na način da čeka još pet svjedoka koji će biti ispremi da lažu pa da mene optuži pa da potroši milion maraka, da mi unušt moj integritet zato što sam možda politički aktivan i onda na kraju da kaže, pa dobro sud je donijeo da se to nesmije dešavati. I zatim treba raznišljati vrlo ozbiljno o reformi zakona o krivičnom postupku u nekim ključnim segmentima, počev od istrage koju vodi tužilac ali u koju mora biti involviran sud. Ne involviran na način da vodi istragu. Sud ne vodi istragu. Pošto imamo koncept stranaka dakle imamo tužoca i na drugoj strani imamo osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovu stručnu pomoć advokata. Kažem Hrvatska i Srbija imaju bolja rješenja, dakle obavjsti se osumnjičenii on se obrati sudu i kaže časni sude ovaj tužilac vodi istragu zbog tog-i-tog ali ne želi da sasluša ovog ljekara ovog svjedoka onda sudija pozove tužioca i kaže, tužioče zbog čega vi ovo odbijate saslušajet ovog svjedoka. Dakle ovo je državni novac ovo je stvar od javnog interesa i vi morate istragu ne zbog toga što ste vi možda stručni nego je vaša obaveza da istraga provedete na način da to bude i ekonomično ali da bude i korisno. Kod nas tužioci kažu nijee taj svjedok bitan ovo nećemo vještačiti nije nam bitan taj manjak itd itd i na kraju čovjek dospije pred sud i bude oslobođen i niko nema evidenciju koliko je tih promašenih optužnica bilo. Sad kad dobijete podatke onda se frapirate ali pitate gdje to odgovornost tužilaca. E onda tu nemamo odgovor na pitanje a zakon u VSTV-u ima čitav niz odredbi koje kažu šta to čini disciplinski prešaj tužioca. Pa kaže odnos prema strankama u postupku. To je odnos prema optuženom. Vi znate da optuženi nije počinio saobraćajnu nesreću i vi ste dužni to da mu kažete kao tužilac. Evo zadnji izveštaj ove sudkinje Džoane Korner koji je vrlo bitan po pitanju ratnih zločina ali je za mene kao advokata interesantan u jednom detalju koji ni jedan medij nije objavio, a ja sam te bitke vodio i u predmetima ratnih zločina i danas dani ih vodim pored sudom BiH. To je ta borba oko dokaza. Gdje želim da mi tužilac ne samo da dokaze iz tog spisa nego da mi kaže o čemu je razmišljao dok je vodio istragu ja imam na to pravo. Malo pretjerujem ali imam pravo na sve dokaze. I onda tužioci obično kažu časni sude advokat pretjeruje bio je dokaz uz optužnicu gdje treba sve do čega ste vi u toj istrazi došli. I bilo je natezanje pola

godine, godinu dana, to je bilo prije godinu dana da je sudija fino rekla usvaja se pprijedlog advokata dostavite mu sve dokaze. Pa kaže, sudja mi trebamo mjesec dana kopirati, kopirajte dva mjeseca. Dakle, sutkinja Džoana Korenr je na kraju svog izvještaja to naglasila, a se u zakonu mora onažiti dakle uvesti jasnija oderdba i ako već stoji da su tužiocu dužni, a to je njihova obaveza i po evropskoj konvenciji, dakle vi kao tužiulac kada utvrdite da postoji jedan proimil šanse da nešto nije saobraćajna nesreća, vi to prvo razmjenite s optuženim i njegovim advokatom. To je častan posao. Ovo nije posao za barabe koje su željne da se dočepaju neke pozicije, novca i tako dalje. To je jedna častan i odgovorn posao sudija i tužilac. I onda kažete OK istraga ide u pravcu da je to bila sobračajna nesreća ali ja imam izjavu ljekara da povrede mladića uopšte neo dgovraju, imam izjavu mašinca da ove povrede i ova oštećenja nikako ne mogu dovesti u vezu. I na kraju krajeva, imam izjavu vještaka saobraćajne struke od 10 parametara, 8 fali. A jednina dva koja podržavaju su što svi znamo da je moguća sobračjana nesreća tipa kontakt vozila i piješaka, to je u život moguće ali ovdje nije, ali ja nemam dokaze i što je moguće da je vozilo u pokretu izazove nesarću. Da su se ljudi maltene nasmijali to svi znamo ali jasam dužan to obrazložiti. A ovi svi ostali parametri kočenje povrede i onda vi kao tužilac idete pred optuženog, i kažete ja koliko vidim ovdje nema saobraćajne nesreće bez bzira što optuženi kaže, da da to je bila saobraćajna nesreća zato što je možda peuzeo neki novac. Dakle to su problemi koji su realni i koj ise rješavaju konkretni predmetima, nikada s neće riješiti ni zakonom o VSTV-u, nego utvrđivanjem konkretne odgovornosti. Ja sam dva slučaja do te se mjere anlizirao i svaku put vrlo samouvjereno kažem da se divim tim ljudima, pod navodnicim divim, ne znam otkud in hrabrost kako mogu da spavaju, kakava im je savjest da su se upustili u ovakve stvari. I onda smo došli do toga da sistem kao sistem nije uopšte reagovao. Dalida Burzić je protiv mene podnijela tri prijave advokatskoj komori. Sve su prijave odbačene. I to je disciplinski prekršaj kada znate, podnosite pijevu protiv advokata zato što vodi vlastitu istragu a advokat ima pravo da vodi svoje istrage. Podnosite prijavu protiv advokata što je od tužioca tražio da ga obavjesti kada će ljudi što su optuženi biti izvedeni pred sudiju pošto otac ubijenog maldića želi da ih vidi. U to vrijeme vjerujući da je saobraćajna, pa kaže adokat bi trebao da zna da oštećeni nije stranka u postupku. Ja znajući da oštećeni nije stranka u postupku ja sam ipak puno toga postigao i u slučaju Dragičević i Meimić ali to je posebna tema. Položaj oštećenog u krivičnom potupku tužiocu posebno zloupotrebljavaju i tako dalje. Govorimo o tome da tužiocu trebaju u određenoj fazi kada se izvrši analiza da odustanu od optužnice ukoliko su promašili metu. Da nas poštede, poštede prvo porodice da ne troše džavni novac da poštede vrhovni sud jer to je jedna skupi aparat koji već rejšaava nešto što svako vidi u startu da to nije to. Kada je zakon o VSTV-u usvojen ja koliko znam bile su prmjedbe ove

vrste i od strane venecijanske komisije od strane naših eksperata ali eto to je nekako prošlo ispod radara, da tako kažem možda ponajviše zbog toga što zakoni takve vrste, što je rekao i profesor Šarčević nebi trebalo ih donositi bez jasnijeg izjašnjenja stručne zajednice, ljudi koji su baš suočeni, rade s tim stvarima. Dobili smo zakon koji je jedan surogat zakona potpuno neprimjenjiv. Disciplinski tužilac, podiže tužbu protiv disciplinski optuženog lica, disciplinskoj komisiji koju opet formira VSTV i prvostepenu i drugo stepenu komisiju, u trećem stepenu sa mVSTV odlučuje što je potpuni asprud. Ako već imamo sudove koji sude koji znaju kako s sudi dajte onda da sudimo i tim sudijama ako im treb suditi po nekim pravilima koja važe za sve građane. Zašto da se nako ako sam sudija tužilac, uči. Tamo imate djece koja nemaju Bog zna kakvo iskustvo koje imaju znanje engleskog jezika i prenatrpani su tom nekom evropskom praksom. Nam to nije potrebno. Mi moramo spustiti loptu na zemlju i vidjeti šta su glavni problemi. A glavni problemi su integritet tužioca pojedinca i nemogućnost da se bilo kome obrati kad misli da možda nebi trebalo radaditi to što on radi, ali je prinuđen zbog toga što je u takvoj situaciji. Ne znam koliko sam uspio da vam malo približim ove stvari, drago mi je ako jesam evo sprema sam da odgovorim na sva vaša pitanja. Konserniran sam, frapiran sam, da gubimo ovoliko vremena na ovako jednostavnim stvarima. Imate tužioce koji svjesno falsificiraju dokaze, koji svjesno idu u optuženja koja će završiti debaklom. Morate imati zaleđinu, morate imati jaku zaštitu da biste se upustili u tako nešto. Očigledno da zaštitu daje politika, očigledno je i ovim imenovanjima, da ne pominjem imenovanje Dalide Burzić na poziciju sudije suda BiH u situaciji kada još uvijek nije procesuirana zbog predmeta Memić. Da ne pominjem glavna tužiteljica disciplonska Krspahić, reče kako su po ponekad kompleksni postupci, a evo ja je javano pitam kako jes slučaj Dalide Burzić okončan u rekordno u neka dva, tri mjeseca isti tako kompleksni postupci. Dakle ko je moguće da tužuci u tim predmetima koji nisu optuženi predalisse ove dokaze da to nije nesreća. Kako je moguće da se toliki nemar i nepažnja nije sankcionisao, kao je moguće da sam ja podnio prijavu protiv 50 ljudi samo za slučaj Memić, što se tiče slučaja Dragičević, podnijeta je prijava i SIPA-i i tužilaštvu BiH protiv sedam tužilaca koliko znam, i protiv velikog broja policijskih službenika. Kako je moguće da mi nemamo adekvatnu reakciju ne samo u ova dva slučaja nego u masi drugih slučajeva gdje zakon naređuje. Jer kako se ono kaže /...../ pravo korijen svoje riječi ne vuče od pravde nego od naredbe. Pravo, zakon se mora poštovati do pravde se može doći ako se zakon poštuje. Mi smo jedan vrlo primjenjiv sistem bez obzira na sve njegove invaliditete, u toj mjeri izvrgli ruglu da se bojimo da svaki novi propis sve što usvojimo da ćemo se ponovo suočiti sa istim problemima jer ta spremnost za prizvoljnu primjenu prava a proizviljan primjena prava je kad se držite slova zakona ali mu izvrćete smisao. Onda kad vas neko pita šta je sa slučajem Dragičević vi

mu kažete istraga je u toku. To je proizvoljan primjena prava vi biste mu trebali reći da to nije istraga, da vi ne vodite istragu i da zamajvate kompletnu javnost. A neko bi trebao da uđe u taj predmet, kad kažem uđe, da preuzme tu istragu. Ja sam da glavno tužiteljicom u par navarata razgovarao za predmet Dragičević zato što mislim da taj slučaj mora prauzeti tužilaštvo BiH, zato što član 7 zakona o sudu BiH kaže, kad štetne posljedice pređu granice entiteta, a ovaj slučaj je odjeknuo u cijelom svijetu, kao i slučaj Memić, dakle, tužilaštvo BiH mora preuzeti slučaj. Ona mi je odgovrila da poručim tužiocu Lepiru da dostavi predmet, na pregled. A on mi je odgovorio da mu ona dostavi pismeno to što zahtjeva premet. Tako da sad imate situaciju da tužilaštvo BiH treba staviti predmet, na pregled, a tužilaštvo u Banja Luci kažu nek nam to napišu pa ćemo dostaviti predmet na pregled. Imate jednu nemoguću situaciju koja se ne može drugačije riješiti nego utvrđivanjem odogovrnosti za propuste u konkretnim slučajevima. Vi možete sad donijeti novi zakon o VSTV-u , izabrati časnog predsjednika VSTV-a članove itd a ja ću uvijek pitati i vas i sve ostale, šta je sa ovim slučajem. Ovdje su ljudi uhvaćeni s rukama u pekmezu ovdje su dokazi više nego jasni, ovdje su dva ubistva nerazjašnjena koja se svjesno zataškavaju od strane sistema što je nedopustivo.

DAMIR ARNAUT

Hvala lijepa gospodine Feraget, na ovom izlaganju i na saradnji sa komisijom. U skladu s našom praksom ja otvaram sada prostor za pitanja članova komisije. Izvolite gospodin Borenović.

BRANISLAV BORENOVIĆ

Navno jako je teško poslje ovako iskrenog i otvorenog izlaganja jednog od mogu reći najhrabrijih advokata u regiji, jer sam imao priliku, nismo se dugo vidjeli da para puta se susretnemo, naravno oko rada anketnog odbora i sve ostalo ja vam s te strane iskerno čestitam i vidim da sa silom energijom i željom, voljom nastavljate raditi svoj posao i ono što ste rekli vjerujući da se može stanje poraviti. Moje pitanje, dva imam pitanja, prvo pitanje, evo još malo pa će hiljadu dana kako je se desilo ubistvo Davida Dragičevića u Banja Luci. Kako ste rekli potrošeno je sto dana dok je tužilaštvo pokrenulo istražne radnje, što samim tim znači da dokazi prikupljeni u tom periodu, kako ste vi rekli nisu za neku validnu upotrebu, kada će taj slučaj doći ako ništa pred sud, jel moguće da je još uvijek odgovor istraga je u toku, a skoro hiljadu dana je prošlo šta je vaše mišljenje kada zaista konačno ovaj slučaj može doći pred sudsku

instancu, a naravno optužnicom relevantim za ono što svi znamo da se desilo. To je prvo pitanje pa ću vas onda pitati drugo.

IFET FERAGET

Ja koristim ona pravna sredstva koja mi stoje na raspolaganju, upredmetu David Dragičević ja sam 15. marta 2019 godine čekajući prijetoga okružno javno tužilaštvo da uradi nešto vezano za taj predmet. Imali smo par sastanaka ja i gospodin Lepir i tako dalje, vidjeo sam da od toga nema ništa vidjelo sam da on ima i određeni strah da neželj da se uhvati u koštac sa rješavanjem tog slučaja, to mi je čak i javno poručio. Mediji su to prenijeli. Ustavni sud je najavio da će krajem novembra ove godine, nakon skoro 19 mjeseci donijeti odluku u slučaju Davida Dragičevića. To je potpuno nedopustivo. Evropski sud za ljudska prava, to treba uvijek spomenuti a mi smo sad dio tog velikog pravnog prostora od onog momenta kada samo postali članovi vijeća Evrope i koliko god vapimo nekad za vrhovnim sudom imamo mi opoprilično ujednačenu praksu, imamo mi sud u Strazburu koji nam može biti vodilja, i Evropsku konvenciju. Dakle evropski sud za ljudska prava je tu vrlo decidan kada je u pitanju zaštita jednog, nije jednog nego osnovnog ljudskog prava, prava na život da je potrebno provesti kako oni to kažu djelotvornu ili učinkovitu istragu. Formu, sadržaj istage, ni jedan zakon na svijetu ne propisuje. Nemožete propisati formu sadržaj za hiljade različitih krivičnih djela. Ali možete imati čestitog tužioca, koji kad vidi kako izgleda tijelo pokojnog Davida Dragičevića pale mu se apsolutno svi mogući alarmi. I njemu je potpuno jasno da se radi o brutalnom nasilju. To tužioci u Banja Luci nisu uradili dozvolili su da ih doktor Željko Karan dezavuiše svojim nalazom, nakon toga se desilo to što ste rekli, dakle 1000 dana evo još malo, ćutanja i stajanja u mjestu. I onda se postavlja kao krucijalno pitanje dali su ako smo svi već jednaki pred zakonom da l ito znači da su tužioci koj isvojim nevođenjem istraga pomažu licima koja su odgovorna za ubistvo tog mladića ne mogu i netrba da odgovaraju pred zakonom. Ja kažem to je nemoguće. Ako je osnov sumnje kao definisan i ako ga zakon ne definiše mi znamo šta to znači ako je osnov sumnje postojanje okolnosti koje ukazuju na mogućnost da je neko ubijen onda taj isti osnov sumnje važi i za tužioce postojanje okolnosti koje ukazuju na mogućnost vi vašom neadarekvatnom istragom zataškavate to ubistvo. To bi trebalo značiti da je tužilaštvo BiH do sada moralo reagovati. Reagovati na način da se preuzme slučaj, da se pregleda spis, da se prouči spis i da se nakon toga donesne odluka jedina ipravna tužilačka odluka jeste da tužilaštvo, vi vjerovatno već znate, tužilaštvo BIH je otvriilo istragu po pitanju ubistva Dženana Memića. Sad za sad, vode dvije paralelne da teko kažem istrage što je isto tako neprihvatljivo.

Kantonalno tužilaštvo koje zataškava to ubistvo neadekvatnom istragom i dalje na neki način vodi istragu o tom slučaju i ako možda tužiocima koji rade na to predmetu jošu jek to nije jasno, Tužilac prosječne tužilac kod nas vjeruje da kad je podigao optužnicu da je istraga gotova. To nije tačno dakle evropski sud za ljudska prava kaže da istaga traje sve dok se slučaj pravosnažno okonča. Sadašnja glavna tužiteljica KS je u nekom javnom obraćanju rekla da se nisu pojavili novi dolazi pa sam ja morao reagovati i javno reći dokazi se ne pojavljuju, dokazi se pribavljaju. Tužilaštvo BiH je po mom mišljenu i dubokom ubjeđenju moralo preuzeti slučaj David Dragičević kao što je to uraidilo sa slučajem Dženan Memić jer ova dva predmeta kao što je to rekao Johanes Han i hvala mu na tome, ja sam plasirao onu sintagmu istraga o istrazi i ostajem kod toga. Istaga o istazi ova dva slučaja nas vodi do ubica. Onaj ko svjesno zataškava jededno ubistvo zataškavanje okonosti on će nam na kraju reći zašto to radi ko ga je natjerao, ko mu je plaio itd. A gospodin Hana je rekao da ove dvije užasne teagedije trebaju posližiti kao konkretni primjeri za utvršivanje konkretnih propusta. Ja kažem poslje ova dva slučaja vjetrovatno bi i vi imali manje posla ne zanam koliki obim trebala ta reforma. To sam rekao i njemačkoj ambasasorici, bivšoj prije nekog vremena koja mi se hvalila koliko je para dala za taj VSTV a ja njoj kažem oni imaju bolje uvjete nego vi u Njemakoj. Imate dakle nije problem u plakarima u računarima, česti i iskren užilac će spis rješavati i kad su na podu. Vi ste ogromna sredstava upmpali ali rezultt tog djelovanja je nula. Tako da odgovor na to pitanje, još uvijek vjerujem ja ne mogu ništa všpe uraditi nego što sam uradio, čekam odluku ustavnog suda . Ubjeđen sam da će ona biti pozitivna. To će biti znak tužieljici da ne radi dobar posao. Oni će nakon toga vjetrovatnoi saopštiti tužilaštvu u Banja Luci da ne radi dobar posao, oni će nakon toga vjerovatno saopštiti da opet vode istragu da je istraga u toku i vrtimo se u krug sve dok ne bude prilika da se obratimo Evropskom sudu. Preskakati u stavni sud i ako ne donošenje odluke od 19 mjeseci, nisam baš siguran da evropski sud za ljudska prvada nebi reagovao. Jer jedan od atributa svake istrage je da djelujete hitno. Onda se postajlva pitanje zbog čega Ustavni sud ne djeluje hitno. Jer bi poslao vrlo snažnu poruku. Ako lokalni sud čeka da prođu lokani izbori pa se bavi politikom mislim da je i to problematično, a ne bi smjelo da se dešava.

BRANISLAV BORENOVIĆ

Kratko još samo jedno pitanje. Da li bi, pošto mi naravno kao privremena istražna komisija, kada budemo završili naš posao, ćemo ići sa odrđenim izvještajem u parlamenet, sa određenim prijedlozima mogućih rješenja i izmjena zakona. Nakon svega ovoga što smo čuli od vas dali bi jedno od riješenja u ovomo postojećem sistemu ili ne sistemu ili neredu koji imamo moglo

biti i preporuka da se izmjenjuje i zakon o krivičnom postupku i zakoni o javnim tužilaštvima na različitim nivoima, kojim bi se omogućilo da oštećena strana može navediti krivično gonjenje nako određenog roka. Ovdje smo vidjeli da su vi razumni rokovi probijeni, da može ići u sudski postupak i ono što je po meni veoma jako bitno da se izbriše, konkretno zakon o javnim tužilaštvima član 29 u kojem glavni tužilac pravnik ili tužilac ne mogu krivično odgovoriti u vršenju službene dužnosti biti krivično gonjenje u nekoj građanskoj parnici. Što znači u slučaju da su u vršenju službene dužnosti izvršili određene značajne propuste, mogu odgovarati. Da li su to ta dva rješenja nešto što može značajno poboljšati trenutno stanje u kojem djelujemo.

IFET FERAGET

Ja mislim da može, prije nego ne samo da oštećeni kao što je to bilo prije rata da možemo situacijama kada tužilac ne preuzme istragu nego u istrazi da može oštećeni se pojaviti kako tužilac. Međutim to je bilo predviđeno za lakša krivična djela, ovdje već imamo neka pravila direktive Evropske koje su vrlo jasne što se tiče položaja oštećenog. Oštećeni mora imati pravo da sudjeluje u postupku. Ja da sam imao mogućnost da pitam Alisu Mutap u slučaju Dženan Memić, ja bih je ispitivao tri dana. Ja nisam imao mogućnost. Gospodina Muriza Memića i Davora Dragičevića sud čak i nepoziva na suđenja. To je apsurdno. Oštećenog sud nepozivana uđenje osim jedanputa da svoju izjavu da li postavlja imovinsko pravni zahtjev koji će o pravi biti riješavanu nako drugom parničnom postupku. I ovaj postupak traje pet godina nikad oštećeno sud ne pozivana suđenje on dolazi zato što nema pametija posla to je tagično. U svim modernim sistemima oštećeni mora biti u epicentru tog krivičnog postupka. Kako? Oštećeni ima advokata. Evo ja sam oba slučaja uzeo da radim pro-bono ali kao osumnjičeni ima pravo na branioca, zašto neismo uveli, to bi bio jedan značajan iskorak, zašto neismo u ovakvim predmetima ovakvih tragedija dati besplatnog advokata, nego govorim zbog sebe, meni neko daponudu danas novac za ovo što radim ja ga ne bih uzeo. Kažem zašto nebi dali oštećenima koji su žrtve nekih teških krivičnih djela protiv života i tijela i tako dalje da imaju pravo na besplatne advokate. Taj advokat bi jodio u sudnici pored tužioca, taj advokat bi nakon tužoca, iustaje i postavlja pitanja svjedocima i vještacima. Taj advokat predlaže sudu koje dokaze treba provesti. Pa bismo dobili odgovor na pitanje zašto ljekar koji operisao Dženana Memića koji je rekao da nije nesreća nikad nije saslušan u kantonalnom tužilaštvu, nikad, ali hvala Bogu imamo njegovu izjavu i toj izjavi stoji to što je gospodin Memić rekao, rekao sam ocu da ovo nije saobraćajna nesreća. U slučaju Dragičević imali biste gospodina Davora koji je davao razne izjave nemam ja potrebe da ga branim ali ja uvijek kažem oštećeni ima pravo i da

prejetjera. To je njegovo. Ti što on proziva određene ljude ako ubice to je metafora i personifikacija u smislu sutam koji nedjeluje. Izmjena zakona u tom pravcu jčanaje uloge oštećenog itekako bi bila korisna jer bi se tužioci tu našli u velikim problemima. Prtšov što bi oštećenom morali dati dokaze. Ja nisam ogao dobiti dokaze dok se nisam pozvao na praksu suda u Strazburu koja kaže ipak naš zakon dozvoljava oštećenom nedaje mu nikakvo pravo, ali evorpska konvencija kaže da oštećeni ima pravo da se upozna sa predmetom u mjeri koja može da stvori svoja prava. Logično je da mu morate dati zapisnik o obdukciji, određene izjave itd. Ja bih tu otvorio vrata oštećenom i oštećeni bi napravio pometnju u tužilaštvu jer bi tužioci znači da neće moći manipulirati sa ocem ubijenog djeteta to je namoguće, nemogu ga pridobiti nikako taj će otac angažirati advokata, advokat će javno ispitati svjedoka koji kaže da je imao amneziju i ako svi znam da je to lažna amnezija i to je jedno od rješenja problema. Ovo što ste rekli za tužioce mislim oni su izuzetno zaštićeni trenutnim zakonskim rješenjima u kantonu Sarajevo čini se dastoji što je baš onako anihrono i potpuno neprihvatljivo pozicije valdavine prava, dakle tužilac čini mi se da stoji, ne ogovara zaradnje u toku vršenja dužnosti. Dakle ispada dok je tužilac šta god da uradi on za to ne odgovori. To nije tačno. Zloupotreba službenih ovlaštenja važi i za tužioca. Uliko uradi nešto zašta nije imao ovlaštenja, ako prekorači granicu svog ovlaštenja on odgovara a zakonom oVSTV- u kaže kada je u pitanju imunitet užilaca da neodgovaraju za radnje poduzete u okviru službenih ovlaštenja to su sve te odredbe koje su vrlo problematične. Tužilac mora krivično dogovrati za krivično djelo. A šta je krivično djelo to je propisao krivični zakon i to treba naglasiti i u zakonu da tužioci ne kažu da mi neogovaramo krivični. Vi ako ne ogovarate krivično onda vođenjem lažne istrage u ova dva slučaja ona vi direkto pomažete ubici nakon izvršenog krivičnog djela. Na načini da se to djelo nekako ne otkrije. Jer nije isto danas voditi istragu i nakon dvije ili tri ili pet godina, jer što kažu prilika, riječ i vrijeme se ne mogu vratiti. Iako smo mi ovdje izuzetno dobro naoružani dokazima ja se tu ne bojim. Meni je ključna odgovornost tužilaca za propuste a oni će nas polako, nas vode ka onima koji su dogovrni za ubistvo. Tako da bi u tom dijelu sigurno bilo korisno da se izvrše određene izmjene.

DAMIR ARANUT

Hvala gospodin Borenović gospođa Marinković-Lepić izvolite.

MIRJANA MARINKOVIĆ LEPIĆ

U vašem izlaganju smo došli do toga samo dobili odgovore na određena pitanja, moje pitanje trebalo da bude koja je po vam najslabija karika u pravosudnom lancu, vi ste to ziata detaljno obrazložili i milim da je pitanje svih pitanja u pravosuđu i VSTV upravo to što se pod plaštom neovisnosti ustvari krije to da oni rade zaista šta žele ali vi ste u svom izlaganju rekli ste podnijeli jedan broj izjava, veći broj. Jesu li te krivične prijave ili su to prijave uredu disciplinkog tužioca

IFET FERAGET

Ponijeli smo protiv Dalide Burzić disciplinsku prijavu. Ja sam razočaran načinom na koji je vođen taj postupak iz razloga što je Delida Burzić kao glavna tužiteljica kantolalnog tužilaštva javno kometarisla slučaj Memić na način da je rekla da je to sobračajna nesreća. I taj snimak imamo i prema zakonu o VSTV-u to ej disciplinkis prekršaj. Odnos prema strankam u postupku je upitan ja imam čitav niz dokaza navest ću vam samo jedan da vidite u kojoj mjeri su oni bili samouvjereni i sigurni da neće niko ogovarati za ono što je napravljeno. Dakle, na licu mjesta je pronađen jedan komad laka koji se zove trag br.1, kažem pronađen pod navodnicima znam da je to podmetnuto, ali ostavimo sad to po strani. Taj komad laka je dat na ještačenje vještaku iz federalnog MUP-a koji je utvrsio da potiče od vozila Reno Clio. Kad su vidjeli kakve su povrede kod Dženana, Reno Clio je nisko vozilo klinasotog oblika i ono po pravilu lomi noge, ostavlja velike povrede na nogama a takvih povreda nije bilo. A gdje bila povred, pa na glavi. Onda su rekli da logično bi bilo da to bude neko malo više vozilo, onda je isti taj vještak za isti taj komadlaka napravio drugi nalaz, a ovja priv nalaz su sakriliu tužilaštvu ali jasa došao do njega imama oba nalaza, onda je taj isti vještak za isti komad laka reko da je to kombi zelene boje. Vidite do koje mjere su ti ljudi psremni. Kada smo mi vodili ovja potupak onda sam ja zahtjevao da se ponovo vještači, preko advokata koji je branio ove optužene što je po prvi put u istoriji našeg pravosuđa, ja kao advokat oštećenog sam surađivao sa advokatom optuženih, ubica navodnih koji neamaju veze s tim i onda smo tražili da taj komad laka vještači sad kao dokaz odbrane i dobili smo saopštenje da je netao iz federalnog MUP-a

MIRJANA MARINKOVIĆ LEPIĆ

Prošto je zastašujuće i ako sm m i to sve pratili kroz medije, zastašujuće je kad čujemo neke detalje pogotovo od vas koji ste tu najdublje involvirani .

IFET FERAGET

Ponijeo sam krivičnu prijavu protiv Dalide Burzić ukupni još deset tužilaca, ukupno 50 lica, dva komesara, policijski službenici. Nemsmijete zaboraviti nemijete smetnuti s uma kolkii značaj imaju sudski vještaci. Dakel sudski vještaci su značajna karika u slučajevima lažnih optužnica, zataškavanja ubijstava tom dijeliu se mora posvetit velika pažnja. Dakel imate vještaka koji će napisti za dodređeni novac da je to, ne znam ni ja zadesno utpanje, bez što je ura gospodin Karan u Banja Luci bez da je uzeo uzotke tečnosti iz pluća iz disajnih organa jer bi smo onda vrlo jednsotavno utvrdili da je to tijelo neđeno baš u toj vodi itd. Ili imate slučaj Davida Dragičevića, ja sam bio u stanu kod mrtvozornika koji mi je rekao da nije pronašao mobilni telefon Davidov u njegovoj garderobi a on je došao na lice mjesta među prvima, pregledao sam sve i telefona nije bilo taj telefon se pojavio u mrtvačnici. E sad ima nekih detalja koje nebh otkirvao zbog istrage, al isu vrlo intersnatni. Kada su u pitnju stranci svi ovi stranci koji su otišli iz Sarajeva i iz BiH ostave nekave repove nakakv trag, ostave ne uvijek baš poztitvan, tako da bojim se da u određenoj mjeri ti ljudi naše sudije koji su dobrim odnosim sa strancima pomisle kako taj strnac koji je nakad vedrio i oblačio ovdje, on će meni pomoći a ja nisam siguran da i ne pomaže možda se to očigledno zataška ubistvo u Banja Luci ne preuzima od strane tužilaštva. Ja ne znam ko ima toliku moć. Ja da sam glavni tužilac ja bih to uradio prije dans nego sutra. Zbog sebe da se to provjeri. Tako da je otišla i diciplinksa prijava i krivična i disciplinska taj disciplinki postupak u roku od dva, tri mjeseca, pred vrlo konkretne prijave i razgovra sa zamjenikom Hadžiometovićem, koji mi je rako Ifete ovdje stojimo femomenalno, ona je oslobođena i izabrana za sudiju. Toliko o disciplinskom potupku.

MIRJANA MARINKOVIĆ LEPIĆ

Da na žalost na neki način je unaprijeđen i tužilac u slučaju Dženana Memića, što je van pameti, kako bismo rekli narodski, ali evo da se malo odmakeno od ova dva slučaja ja bih vas samo još nešto pitala a to je kakvo je vaše razmišljanje veznao za članstvo advokata u sastavu VSTV- a obzirom da i tu imamo različitih poromišljanja u smisliu da i to članstvo može dovesti do

neke objektivnosti u smislu činjeice da samo mogu advokati izaći pred te iste sudije da vode spor da i tu može ili neka sprega ili neki neobjektivan odnos sudija prema takvim advokatim, a evo nekako mi je malo čudno da je jednoiglasna podrška uvijek u svemu bila Tegeltiji ja bih se nekako od odvokata nadala baš zato što nisu sudije i tužioci evo daju neku možda malo drugačije mišljenje i to mi je uvijek nekako bilo malo čudno obzirom da je ovo sticajem okolnosti lično poznajem jednog o člana kada su advokati u pitanju i znam da je respektabilan stručnjak ali mi je onako malio neobično i da čujem vaše mišljenje o toim članstuv u VSTV-u

IFET FERAGET

Ja prevshodno mislim da advokati nemju šta tražiti u VSTV-u. Apsolutno nemaju šta da traže. Potpuno ste u pravu ja imam iskusto sa nekim od advokata ne djelimo iste stavove ista mišljenja u pitanu slučaja Potkivanje moj klijent Malešević, čuli smo odrđene disonatne tonove, ja kao advokat bez obzira što sam uvijek na strani onoga što će biti ili jeste optuženi prvesntveno sam na strani zakona. Ako ću ja svoj slučaj dobiti na način što sam bio član VSTV-a pa ćete se meni osmjehnuti ne znam, pa ću ja na tome gradititi svoju karijeru. Bolje da promjenim profesiju. Dakle advokati nemju šta da traže u VSTV-u i čak šta više mislim da VSTV na način da sudije i tužioci zajedno sjede mislim da ne bi trebalo tkao a funkcionišu. Jer ja se ljutim, ja sam sranka u potupku ja branim optuženog tužilac je isto tako stanka u potupku, ali tužilac sjedi u VSTV-u sa sudijeom ja ne sjedim. Vrlo često nakon pet godine vrlo napornog rada ne smo na ovo dva predmeta, ovaj posao je jako zahtjevan imate ljude koji sa osmjehom na licu dolaze do nekih značajni mateijalnih sredstava bez puno rada puno znanja. Sto posto sma siguran da članstvo advokata u VSTV samo doprinosi korupciji, a nikako borbi protov korupcije.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam. Gospođa Mira Pekić, a ću samo zamoliti imam od ranije najavu od jednog člana komisije zbog ranije preuzetih obaveza, da ne izgubimo kvorum samo kratko.

MIRA PEKIĆ

Kratko ću ja. Želim da vas pozdravim, vaše svjedočenje nama će u našem radu pomći mnogo Dosta stvari ste nam rekli dosta stvari ste nam otkrili, ja hoću da vas pitam, drago mi je da smo

prije vas imali za svjedoke dvoje ljudi iz ureda disciplinskog tužioca. Bilo bi nam, više pitanja bi imali u tom saslušanju, ali hoću da vas pitam vaše mišljenje vezno za tu, taj ured disciplinskog tužioca. Šta mislite da li izmjena zakona u VSTV-u pošto svejedno ćemo ići i mi kao privremena komisija na prijedlog izmjena zakona o VSTV-u da li bi trebalo da se kancelarija, odnosno ured disciplinskog tužioca izmjesti iz VSTV.

IFET FERAGET

Dugo vremena je vođena diskusija da tužilaštvo i sud nebi trebali da sjede u istoj zgradi, i po mom mišljenju nebi trebao da sjede u istoj zgradi. Onda bih i ja volio da iznajmim jednu kancelariju u sudu pa da ja bude mna tim kafama itd. Nekad mi ljudi zamjere, kažu nisi dobro informisan, ja kažem zadnjih 15 godina u pravosuđu to nije normalno, meni zanima ono što piše u optužnici i ono što čujem u sudnici. Ko je s kim pio kafu jel to neko ozvučio nije ozvučio itd. Mislim da to nije dobar prijedlog, dobar prijedlog bi bio da VSTV kompletan bude negdje izmješten jer glavno oružje VSTV jeste kontrola nad radom sudija i tužilaca. Ako vi sad disciplinske tužioce kao posebno tijelo odvojite od VSTV-a ne znam šta biste time dobili. Vi na taj način samo šaljet poruku da postoji nekakva ovisnost nekakve kazne korupcije i da bi to doprinijelo nezavisnijem i nepristasnijem radu onda ćem odoći do toga da svi disciplinski tužioci treba da imaju poseban objekat. Nije u tome problem. VSTV bi trebalo izmjestiti iz zgrade institucija Suda i Tužilaštva BiH zato što tamo ima puno tih kuloarskih priča nekakvih neformalnih kontakata koje mnoge ljude koštaju i živaca i zdravlja i života itd. A ne mislim daje to nekakv dobar prijedlog da se oni izmjesti. Oni imaju fenomenalne uvjete za rad, katastrofalne rezultate. Ti postupci su potpuno ne kredibilni, potpuno neefikasni oni su izuzetno dobro opremljeni oni će vam elaborirati neku praksu iz Finske, Norveške, Engleske itd a ja samo kaže ovjda je komad laka nestao za tužila to zan nije ništa poduzeo i tu sva priča prestaje. Ili slučaj u Banja Luci. Dakle, zamajavanje to se zove zamajavanje kakvim pričama, ne treba njih izdvajati oni trebada rade svoj posao ali koliko sam ja informisan od hiljadu tih pritužbi koje podnosimo i mi i advokati, nerado ja pišem pritužbu kada jesudija u pitanu, ali rekao sam 12 godina vodim postupak za banalnu stvar i zato niko neodgovara. Od hiljadu podnijetih pritužbi podigne se čini mi se desetak ili dvadestek tužbi, a slučaj bude okončan osuđujućom presudom ili odlukom možda dva tri ili pet slučajeva. Pa jel to onda ispada da je nas hiljadu mi ludu nemamo pametnija posla, dajte na kraju za taj VSTV onaj ko podnosi prijavu da sudjeluje u tom poslu. Ako sam podnio prijavu protiv Dalide Burzić zašto ja nisam prisutan u toj sudnici pa da ja kažem i ako mi je tužilac prije toga rekao da stojimo odlično da ovjda imamo

dokaze. Na kraju krajeva ona je u dva navrata pismen 19.04 i 06.05 2016 godine obavjstila gopodina Memića vaš sin je ubijen. Ovo je ubistvo pa je nako toga dala javno izavu mi smo zalutali u itrazi dakle neko ko luta u istrazi, saobraćaja, ubistva pa to ne da da je diciplisnki prekršaj takva osloba nije u stanj udase bavi tim poslom. Tako da kažem meni je t o degutansti i slušati te isprika ima razih, ja vas kao klijenta mogu sad obavještavati kako je meni naporno teško, advoakt sudija ovakve onakave ali vi imate pravo da tražite rezultat ja jedino da polažem račun vama kako stranci svi bi trebali da podnose račun onima koji podnose pritužbea ovako ispada 10 00 prijava 10 osuđujućij presuda. Šta mi imamo od toga? Koliko to košta uopšte. Dajte taj novac sovojim tužiocoma neka se u to potroši. Nema od toga koristi .

DAMIR ARANUT

Hvala. Samo još ja ću imati još jedno pitanje, zapadni racept za neovisnost pravosuđa u suštini se vrti oko nekih par generalno prihvaćenih parametara, manje više neograničen mandat, da se osoba, sudija posebno ne boji za svoju profesionalnu karijeru da ovisi ostatku sojoe profesionalne karijere, kod nas je to postignuto do 70 godina to je maltene doživotni, mandat. Visokoa plata, to pogotovo imaju, poredeći standarde sudije i tužioci u BiH imaju bolja primanja nego na zapadu, dakle kupovna moć. Dobri uslovi za rad, zapad je dao donacije koje su stvorile fantastične uslove kancelarije saradnici itd. Ako su sve ovo pitanja Koja pomgućavaju neovisnost i smanjuju motiv za korupciju i političku ovisnost. Kažemo ovi se principi proimjenjuju na zapadu da bi smanjli motiv šta je onda motiv ? Ja još nisam čuo bilo kakve optužbe ili promjedbe ili špelukacije da ljudi u pravosuđu masovno uzimaju mito. To je najmanje što čujemo ako uopšte čujemo. Šta je onda motiv? Prema vašem stručnom mišljenju prema vašim iskustvima iz prakse. Šta mislite daje motiv. Pitam za motiv da bi mi mogli eventulano elimisati to kroz izmjene i dopune zakona.

IFET FERAGET

Ja mislim da je pokretač cega toga, pa da kažem strah. Imate dvije opcije, jedna opcija je da radite ono što vam ja rekao redsjednik suda ili glavni tužilaca druga opcija je da oponirate. Ako oponirate onda ćete biti zaduženi možda sa najtežim predmetima, vaš kolega neće imati tako teške predmete on će otići kuću u jedan a vi ćete raditi, svoje spise nositi kući. Gospodnin Aranut, vrlo je teško mjeriti sudijski rad i tužilački rad. Dakle ako zadužite jedan predmet ratnog zličina možda vam za istragu treba pet godina, ako radite savjesnio i pošteno. E sad ako želite

da izbjegnute tu situaciju vi ćete se vrlo rado prikloniti nekom mišljenju koje možda ne djelite da ne biste radili na tako teškim predmetima. Tako da tu negdje treba tražiti motiv, taj nekakav strah možda sekundatni koji kaže bolje ti je igrati onko kako većina igra, kako te sruja nosi nego oponirati. Ja nikad nisam bio takav laik, razumijem ljude u sudu, jer kažem ima situacija gdje sudja se žali na svoj, predsjedniku suda zbog toga što je dobio neki predmet iz 80 godine koji da biste poročitali treba vam mjesec dana, a dobije u glas odgovor od petero sudja, da ti znaš ti bi to uradio za dva dana. To je to. Vi možete biti kažnjeni na način da ćete dobiti najteži referat, a možete biti i nagrađeni za neko glasnje tako što ćete dobiti najlakši referat. Vrlo je teško mjeriti rad sudija i tužilaca ali ja kažem da je kažnjavati i očigledne propuste, jer ako kaznite nekoga za očigledni propust onda će se polako početi mijenjati klimu u društvu. Ovako sad ispada da sudije i tužioci mogu raditi šta hoće. A to je baš dobro pitanje ali je i najteže, šta je motiv. Ako znate šta je motiv onda otprilike zante i ko je počinilac. Nije to uvijek novaca ali svodi se to na neki lagodniji život, komotniji život, ali ono što bismo mi rekli u Sarajevu „ sa rajom“. Bez glavobolje, mali i ljetovanje jesnostavnije i bolje.

DAMIR ARANUT

Razumio sam vas potpuno verlo ste efektno odgovrili na ono što sam tražio. Nemam kvorum. Hajte da završim sjednicu. Gospodin Begić jel imate.

ZLATAN BEGIĆ

Želim da se zahvalim našem današnjem svjedoku gospodinu Feragetu na ovom svjedočenu jer smo dobili još neke elemente u popunjavanju vrlo komplikovanog mozaika i otprilike ovdje je ključno pitanje ko će čuvati čuvare, koje je davno postavljeno. Na žalost ovi današnji čuvari nisu ispravni sa tih nekih kriterija koji su omgućavali između ostalog i funkcionisanje pravosuđa. Vidite vi, danas među nama ovdje nema ljudi čija podrška je potrebna da se te stvari promjene u prvom koraku u normativnom smislu. To su ljudi koji kontrolišu i finsije ove zemlje, to su ljudi koji kontrolišu u pravosuđe u ovoj zemlji. Na kraju dođem do toga, patite strašna je stvar, mi samo danas govorili o ubistvima tuđe djece. Jesu li možda naša sljedeća to treba da se zapitamo kad ovdje promišljamo kad pravimo kolaicije pa i kad idemo u nešto, pa i kada zstupamo neke stavovoe. Gospodine Feraget, kratko spram vašeg ikustva vidim da imate izuzetno bogato iskiustvo u advokaturi i radeći kao odvokat, zastupajući vaše stranke, budući da se neposredno susrećete svaki dan moćete da imate i odnos prema intenzitetu dešavanja. Ja

imam osjećaj da se taj intenzitet pojačava negativnih pojava s protokom vremena. U kojoj tački vremenskoj i u kojoj tački očiglednog kršenja prvo logike a onda i pravne norme se može desiti da ovaj sistem i potpuno izgubi legitimitet i da dođe do potpunog sloma da budem potpuno jasan, do preuzimanja pravde u vlastite ruke.

IFET FERAGET

Hvala za to pitanje, ja sam mojim klijetima gospodinu Memiću i gospodinu Dragičeviću, rekao da je uzimanje pravde u svoje ruke najveća nepravda i da ako osjetim da idu u tom pravcu da će izgubiti moju podršku. Dakle ja ne želim nikakav skandal tog tipa, ne znam šta bih ja uradio kada bih tako nešto doživio, njima sam vrlo jasno poruku poslao da moraju slušati oni što im govorim, da ne smiju paraviti ni jednu glupost i nisu napravili. U Banja Luci ste imali u istoriji ne znam kad se desilo da je neko organizovao 280 mirnih protesta i nakon toga masovne zloupotrebe kršenja prava od strane MUP-a RS. Ovdje ste imali neki dan suđenje Murizu Memiću zato što je jedne proteste organizovao bez najave. Zato što nije imao vremena, nije imao para. Svaki protesti ga koštaju od 3-5 hiljada KM do sad ih je organizovao 20 i sve je on to plaćao i binu i mikrofon i autobuse i majce i transparente. Nas nikad niko, kažem nas ove dvije porodice, vjerujete li vi govorili smo i o omudsmenima, gospodine Arnaut, nikad niko nije pozvao niti upitao šta je sa ovom sučajeveima. Šta se dešava u Banja Luci, šta se dešava u Sarajevu. Nikad niko. Sve međunarodne organizacije vrlo mlako reaguju kad su u pitanju ovakve stvari. Doduše imamo podršku ključnih ambasada, EU, gospodina Incka, ali pet godina čekamo. Šta bi onda bilo da nemamo podršku, da bi čekali 50 godina. Dakle, ja mislim da smo vrlo blizu tog scenarija i ako ja to neodobravam i ubjeđen sam da politika nekim perfidnim suptilnim kanlima je postigla ono što je željela a to je uspostavila je punu kontrolu nad pravosuđem. Sad ne možemo biti svi zaštićeni nako mora biti i optužen dakle u toj igri pokera neko se i žrtvuje pa onda nekome bude i krivo. Ja mislim da je pravosuđe u potpunosti izgubilo svoj legitimitet i ne samo zbog ova moja dva slučaja, evo desio se i slučaj Alešević, moj je predmet je sam se tu obratio i sudu u Strazburu koji je rekao da je rano, ja znam da je rano ali taj zakon o tim zviždačima je isto jedna od tema kojima se vi bavite. Čovjek je iz očaja napravio to što je napravio, to treba dokazati tužilaštvo ali on jeto iz očaja uradio. Ne bi bilo dobro da ljudi shvate da nema nikakve koristi od pravosuđa i ako smo jako blizu, evo ovih dana me nazvao jedna policajac da me nešto pita i kaže nisam prijavio policiji zanj da od policije nema nikakve koristi. A on je policajac. Dakle vrlo smo blizu tog scenarija. Što naravno nikome nije drago.

DAMIR ARANUT

Hvala vam gospodine Feraget. Zaključujem ovu tačku dnevnog reda prelazim na iduću.

Ad. 4

Tekuća pitanja. Otvaram raspravu. Nema prijavljenih za raspravu. Zaključujem 14 sjednicu.